נג וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא־
יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ
הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:
נד וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְדוָֹד
אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ: פ שלישי ב א וַיְדַבֵּר יְדוָֹד
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: ב אִישׁ עַל־
דִּגְלוֹ בְּאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

נג וְלֵוָאֵי יִשְׂרוֹן סְחוֹר סְחוֹר
לְמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא וְלָא יְהֵי
רוּגְזָא עַל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיִטְרוּן לֵוָאֵי יָת מַטְרַת
מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא: נד וַעֲבָדוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי פַקִּיד יְיָ
יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדוּ: א וּמַלִּיל יְיָ
עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר:
ב גְּבַר עַל טִקְסֵיהּ בְּאָתָוָן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן יִשְׂרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

(53) And the Levites will encamp around the Sanctuary of Testimony, so that there will be no wrath upon the congregation of the Children of Israel. And the Levites shall safeguard the watch of the Sanctuary of Testimony. **(54)** And the Children of Israel did everything that the Lord had commanded Moshe, so did they do. 2 **(1)** And the Lord spoke to Moshe and Aharon, saying: **(2)** The Children of Israel will encamp — each man by his flag with the emblems of

RASHI רש"י

(53) So that there will be no wrath — *If you act in accordance with My command, there will be no wrath; but if not, and non-Levites take part in this Holy Service [of the Levites], then there will be wrath, just as we find with the incident involving Korach [where Scripture uses the same expression] (Numbers 17:11), "For the wrath has gone forth [from the Lord]." [We see that this expression of Divine wrath refers to death by Heaven, as with Korach's end (see Rashi on verse 51 above)].*

(נג) **וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף.** אִם תַּעֲשׂוּ כְּמִצְוָתִי לֹא יִהְיֶה קֶצֶף, וְאִם לָאו — שֶׁיִּבָּנְטוּ זָרִים בַּעֲבוֹדָתָם זוֹ — יִהְיֶה קֶצֶף, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּמַעֲשֵׂה קֹרַח (במדבר יז): "כִּי יָצָא הַקֶּצֶף וְגוֹ'": (ב) **בְּאֹתֹת.** כָּל דֶּגֶל יִהְיֶה לוֹ אוֹת, מַפָּה צְבוּעָה תְּלוּיָה בּוֹ, צִבְעוֹ שֶׁל זֶה לֹא כְּצִבְעוֹ שֶׁל זֶה, צֶבַע כָּל אֶחָד כְּגוֹן אַבְנוֹ הַקְּבוּעָה בַּחֹשֶׁן וּמִתּוֹךְ כָּךְ כָּל אֶחָד יַכִּיר אֶת דִּגְלוֹ. דָּבָר אַחֵר: "בְּאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם", בְּאוֹת שֶׁמָּסַר לָהֶם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם כְּשֶׁנִּשָּׂאוּהוּ מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית נ) "וַיַּעֲשׂוּ בָּנָיו לוֹ כֵּן

(54) With ... emblems [of their fathers' household] — *Every flag will have an emblem (***באתת***), i.e., a colored cloth hanging on it, whereby the color of one emblem will differ from the color of the next. The color of each [tribe's emblem] was the same color as its [representative] stone which was fixed into the Breastplate [worn by the High Priest (see Exodus 28:15-21)]. In this way, each person would be able to locate his [tribe's] flag (*Bamidbar Rabbah *2:7). Another explanation of* **באתת לבית אבתם** *[with a more literal meaning, "through the signs of their father's house." Each tribe would position itself in the encampment] according to the signs (***אות***) [i.e., the instructions] that their father Yaakov gave them [as to which positions each should assume around his bier] when they carried his body from Egypt to [be buried in the Land of Israel], as the verse states (Genesis 50:12), "And thus did his sons do for him, just as he had commanded them" [namely,*

מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל־מוֹעֵד יַחֲנוּ׃ ג וְהַחֹנִים
קֵדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצִבְאֹתָם
וְנָשִׂיא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃
ד וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ ה וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה יִשָּׂשכָר
וְנָשִׂיא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃
ו וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף

מִלָּקְבֵל סָחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכַּן
זִמְנָא יִשְׁרוֹן׃ ג וְדֵי שְׁרַן
קְדוּמָא מַדִּינְחָא טֵקֵס מַשְׁרִית
יְהוּדָה לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי
יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃
ד וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנֵיהוֹן שַׁבְעִין
וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה׃
ה וְדֵי שְׁרַן סְמִיכִין עֲלוֹהִי
שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר וְרַבָּא לִבְנֵי
יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר׃
ו וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנוֹהִי חַמְשִׁין
וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃

their fathers' household. They will encamp surrounding the Tent of Appointment at a distance from it. **(3)** Those encamping in front, at the east, will be the legions under the flag of Yehudah's camp. And the leader of the children of Yehudah is Nachshon the son of Aminadav. **(4)** His legion were numbered as seventy-four thousand, six hundred. **(5)** Encamping next to him, the tribe of Yissakhar. And the leader of the children of Yissakhar is Netaneil, the son of Tzuar. **(6)** His legion was numbered as fifty-four thousand,

RASHI רש"י

כַּאֲשֶׁר צִוּם׳: יְהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן יִשָּׂאוּהוּ מִן הַמִּזְרָח וּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְגָד מִן הַדָּרוֹם וְכוּ׳, כִּדְאִיתָא בְּתַנְחוּמָא בְּפָרָשָׁה זוֹ. **מִנֶּגֶד**, מֵרָחוֹק מִיל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּיהוֹשֻׁעַ (יהושע ג) ״אַךְ רָחוֹק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינָיו כְּאַלְפַּיִם אַמָּה״, שֶׁיּוּכְלוּ לָבֹא בְּשַׁבָּת. מִשָּׁם וְאֵהָרֹן וּבָנָיו הַלְוִיִּם חוֹנִים בְּסָמוּךְ לוֹ: (ג) **קֵדְמָה.** לְפָנִים, הַקְּרוּיָה ״קֶדֶם״, וְאֵיזוֹ? זוֹ רוּחַ מִזְרָחִית, וְהַמַּעֲרָב קְרוּי ״אָחוֹר״:

that] Yehudah, Yissakhar and Zevulun carry him on the eastern side [of the bier], Reuvein, Shimon and Gad from its southern side, and so on, as is taught in [Midrash] Tanchuma on this passage (Tanchuma 12) *[identical, therefore, to their arrangement when they encamped, as set out in our chapter here]*. **At a distance from it** — *[namely,] a distance of a* mil*, as the verse says in Joshua (3:4), "However, there will be a distance between you (the people) and it (the Holy Ark), about two thousand cubits" [equivalent to one* mil*, the maximum limit allowable to venture out of one's area of residence on Shabbat (see Rashi on Exodus 16:29; Eiruvin 46a). This was the distance set and no more,] in order that the people would be able to approach [the Sanctuary and Moshe, Aharon and the Levites] on Shabbat [during encampment, for] Moshe, Aharon and his sons, and the Levites were encamped right next to the Sanctuary (see Exodus 33:7 and Rashi there;* Tanchuma 9,14; Bamidbar Rabbah*).* **(3) קדמה** — *This term refers to the front (*קדם*) side. And which side [of the camp] is this? [The verse continues in explanation:] It is the east side, while the west side is called behind [as, for example, the east side of the Sanctuary was its entrance, its "front," while the back of the Sanctuary was at the west] (see Rashi on Exodus 27:13).*

וְאַרְבַּע מֵאוֹת: ז מַטֵּה זְבוּלֻן וְנָשִׂיא לִבְנֵי
זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן: ח וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו
שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: ט כָּל־
הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים
אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת
לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ: ס י דֶּגֶל מַחֲנֵה
רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי
רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר: יא וּצְבָאוֹ
וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:
יב וְהַחֹנִם עָלָיו מַטֵּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי
שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: יג וּצְבָאוֹ
וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת: יד וּמַטֵּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף

ז שִׁבְטָא דְּזְבוּלֻן וְרַבָּא לִבְנֵי
זְבוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן:
ח וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנוֹהִי חַמְשִׁין
וְשִׁבְעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
ט כָּל מְנָיָנָא לְמַשְׁרִית יְהוּדָה
מְאָה וּתְמָנָן וְשִׁתָּא אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה לְחֵילֵיהוֹן
בְּקַדְמֵיתָא נָטְלִין: י טֵקֶס
מַשְׁרִית רְאוּבֵן דָּרוֹמָא
לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן
אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר:
יא וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנוֹהִי אַרְבְּעִין
וְשִׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה:
יב וְדִי שָׁרַן סְמִיכִין עֲלוֹהִי
שִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי
שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי:
יג וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנוֹהִי חַמְשִׁין
וּתְשַׁע אַלְפִין וּתְלַת מְאָה:
יד וְשִׁבְטָא דְּגָד וְרַבָּא לִבְנֵי גָד

four hundred. **(7)** [Then] the tribe of Zevulun, and the leader of the children of Zevulun was Eliav the son of Cheilon. **(8)** His legion was numbered as fifty-seven thousand, four hundred. **(9)** The total number for the legions of Yehudah's camp was one hundred and eighty-six thousand, four hundred. They will be the first to travel. **(10)** At the south, will be the legions under the flag of Reuvein's camp. And the leader of the children of Reuvein was Elitzur, the son of Shedeiur. **(11)** His legion was numbered as forty-six thousand, five hundred. **(12)** Encamping next to him, the tribe of Shimon. And the leader of the children of Shimon was Shelumieil, the son of Tzurishaddai. **(13)** His legion were numbered as fifty-nine thousand, three hundred. **(14)** [Then] the tribe of

RASHI רש"י

(9) [Yehudah's camp ...] They will be the first to travel — *When the people saw that the [pillar of] cloud was setting out to leave, the priests would sound the trumpets, and the camp of Yehudah would set off first. And during travel, Israel would travel in the exact formation in which they encamped [as described here in our passage, namely]: The Levites and the wagons in the center, the division of Yehudah in the east, that of Reuvein at the south, that of Efraim in the west, and that of*

(ט) **רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ.** כְּשֶׁרוֹאִין הֶעָנָן מִסְתַּלֵּק תּוֹקְעִין הַכֹּהֲנִים בַּחֲצוֹצְרוֹת וְנוֹסַע מַחֲנֵה יְהוּדָה תְּחִלָּה, וּכְשֶׁהוֹלְכִין הוֹלְכִין כְּדֶרֶךְ חֲנָיָתָן, הַלְוִיִּם וְהָעֲגָלוֹת בָּאֶמְצַע, דֶּגֶל יְהוּדָה בַּמִּזְרָח, וְשֶׁל רְאוּבֵן בַּדָּרוֹם,

בֶּן־רְעוּאֵל: טו וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה
וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:
טז כָּל־הַפְּקֻדִּים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מְאַת אֶלֶף
וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאֹתָם וּשְׁנִים יִסָּעוּ: ס יז וְנָסַע
אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת
כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ
לְדִגְלֵיהֶם: ס יח דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם
לְצִבְאֹתָם יָמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרָיִם
אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: יט וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם
אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: כ וְעָלָיו מַטֵּה

אֱלִיסָף בַּר רְעוּאֵל: טו וְחֵילֵיהּ
וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא
אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין:
טז כָּל מְנָיָנָיָא לְמַשְׁרִית רְאוּבֵן
מְאָה וְחַמְשִׁין וְחַד אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין לְחֵילֵיהוֹן
בְּתִנְיָתָא נָטְלִין: יז וְנָטַל מַשְׁכַּן
זִמְנָא מַשְׁרִית לֵוָאֵי בְּגוֹ
מַשְׁרִיתָא כְּמָא דְשָׁרָן כֵּן נָטְלִין
גְּבַר עַל אַתְרֵיהּ לְטִקְסֵיהוֹן:
יח טֶקֶס מַשְׁרִית אֶפְרַיִם
לְחֵילֵיהוֹן מַעַרְבָּא וְרִבָּא לִבְנֵי
אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד:
יט וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין
אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: כ וְדִי

Gad, and the leader of the children of Gad is Elyasaf, the son of Re'ueil. **(15)** His legion were numbered as forty-five thousand, six hundred and fifty. **(16)** The total number for the legions of Reuvein's camp was one hundred and fifty-one thousand, four hundred and fifty. And they will be the second to travel. **(17)** Then the Tent of Appointment [with] the Levite camp will set out to travel, in the middle of the [other] camps. Just as they encamp, so will they travel, everyone in his position, according to their flags. **(18)** Then, the legions under the flag of Efraim, at the west. And the leader of the children of Efraim is Elishama, the son of Amihud. **(19)** His legion were numbered as forty thousand, five hundred. **(20)** And next to him, the tribe of Menashe. And the

RASHI רש"י

וְשֶׁל אֶפְרַיִם בְּמַעֲרָב, וְשֶׁל דָּן בַּצָּפוֹן: (יז) **וְנָסַע אֹהֶל–מוֹעֵד.** לְאַחַר שְׁנֵי דְּגָלִים הַלָּלוּ. **כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ,** כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי, הֲלִיכָתָן כַּחֲנָיָתָן כָּל דֶּגֶל מְהַלֵּךְ לָרוּחַ הַקְּבוּעָה לוֹ. **עַל–יָדוֹ,** עַל מְקוֹמוֹ, וְאֵן לָשׁוֹן יַד זֶה מְמַשְׁמְעוֹ, רוּחַ שֶׁל צִדּוֹ קָרוּי עַל יָדוֹ הַסְּמוּכָה לוֹ לְכָל הוֹשָׁטַת יָדוֹ. אינשו"ן אוש"א בְּלַעַז:

Dan at the north (Tanchuma 12). **(17) Then the Tent of Appointment ... will set out to travel** — *After these two divisions*. **Just as they encamp, so will they travel** — *As I have explained [see Rashi on verse 9 above], their [position arrangement while] travelling was in the exact formation in which they encamped, i.e., every division travelling on its designated side.* **על ידו** — *[literally, "on his hand," here meaning] in his position. And [actually,] this term* **יד** *[even in this sense, when referring to the "side" of the camp,] does not lose its usual meaning [of "hand," because] the side of one's body is referred to as being* **על ידו**, *since it is next to and within reach of one's hand;* En son aise *in Old French.*

מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־
פְּדָהְצוּר: כא וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם
וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם: כב וּמַטֵּה בִנְיָמִן
וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:
כג וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף
וְאַרְבַּע מֵאוֹת: כד כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה
אֶפְרַיִם מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנַת־אֲלָפִים וּמֵאָה
לְצִבְאֹתָם וְשִׁלְשִׁים יִסָּעוּ: ס כה דֶּגֶל מַחֲנֵה
דָן צָפֹנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן
אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: כו וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם
שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:
כז וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֵׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי
אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: כח וּצְבָאוֹ
וּפְקֻדֵיהֶם אֶחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת: כט וּמַטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לִבְנֵי
נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: ל וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם

סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה
וְרַבָּא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר
פְּדָהצוּר: כא וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן
תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָן:
כב וְשִׁבְטָא דִבְנְיָמִן וְרַבָּא לִבְנֵי
בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי:
כג וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין
וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
כד כָּל מִנְיָנָיָא לְמַשְׁרִית
אֶפְרַיִם מְאָה וְתַמְנֵי אַלְפִין
וּמְאָה לְחֵילֵיהוֹן בִּתְלִיתָתָא
נָטְלִין: כה טֵקֶס מַשְׁרִית דָּן
צָפוּנָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי
דָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי:
כו וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין
וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה:
כז וְדֵי שָׁרַן סְמִיכִין עֲלוֹהִי
שִׁבְטָא דְאָשֵׁר וְרַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר
פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן: כח וְחֵילֵיהּ
וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין
וַחֲמֵשׁ מְאָה: כט וְשִׁבְטָא
דְּנַפְתָּלִי וְרַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי
אֲחִירַע בַּר עֵינָן: ל וְחֵילֵיהּ

leader of the children of Menashe was Gamlieil, the son of Pedahtzur. **(21)** His legion were numbered as thirty-two thousand, two hundred. **(22)** [Then] the tribe of Binyamin, and the leader of the children of Binyamin is Avidan the son of Gid'oni. **(23)** His legion were numbered as thirty-five thousand, four hundred. **(24)** The total number for the legions of Efraim's camp was one hundred and eight thousand, one hundred. And they will be the third to travel. **(25)** At the north, will be the legions under the flag of Dan's camp. And the leader of the children of Dan is Achi'ezer, the son of Amishaddai. **(26)** His legion were numbered as sixty-two thousand, seven hundred. **(27)** Encamping next to him, the tribe of Asher, and the leader of the children of Asher was Pagieil the son of Okhran. **(28)** His legion were numbered as forty-one thousand, five hundred. **(29)** [Then] the tribe of Naftali. And the leader of the children of Naftali was Achira, the son of Einan. **(30)** His legion were numbered

שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:
לא כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן מְאַת אֶלֶף
וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
לָאַחֲרֹנָה יִסָּעוּ לְדִגְלֵיהֶם: פ לב אֵלֶּה
פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־
פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אָלֶף
וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:
לג וְהַלְוִיִּם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוָֹה אֶת־מֹשֶׁה: לד וַיִּעֲשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְדוָֹה אֶת־מֹשֶׁה
כֵּן־חָנוּ לְדִגְלֵיהֶם וְכֵן נָסָעוּ אִישׁ
לְמִשְׁפְּחֹתָיו עַל־בֵּית אֲבֹתָיו: פ רביעי
ג א וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר

וּמְנֵנֵיהוֹן חַמְשִׁין וּתְלָתָא
אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: לא כָּל
מְנֵנֵיָא לְמַשְׁרִית דָּן מְאָה
וְחַמְשִׁין וְשַׁבְעָא אַלְפִין וְשִׁית
מְאָה בְּבַתְרָתָא נָטְלִין
לְטִקְסֵיהוֹן: לב אִלֵּין מְנֵנֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן כָּל
מְנֵנֵי מַשְׁרִיתָא לְחֵילֵיהוֹן שִׁית
מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ
מְאָה וְחַמְשִׁין: לג וְלֵוָאֵי לָא
אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּמָא דְּיְיָ יָתִ מֹשֶׁה:
לד וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי
פַקִּיד יְיָ יָתִ מֹשֶׁה כֵּן שָׁרַן
לְטִקְסֵיהוֹן וְכֵן נָטְלִין גְּבַר
לְזַרְעֲיָתְהוֹן עַל בֵּית אֲבָהָתְהוֹהִי:
א וְאִלֵּין תּוּלְדַת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה

as fifty-three thousand, four hundred. **(31)** The total number of Dan's camp was one hundred and fifty-seven thousand, six hundred. And they will be the last of the flags to travel. **(32)** These are the tallies of the Children of Israel according to their fathers' households. The total number of [all] the divisions of the camps came to six hundred and three thousand, five hundred and fifty. **(33)** The Levites, however, were not tallied among the [rest of the] Children of Israel, just as the Lord had commanded Moshe. **(34)** And the Children of Israel did everything that the Lord had commanded Moshe. Thus did they encamp according to their flags, and thus did they travel — each man according to his families, by his fathers' household. 3 **(1)** And these are

RASHI רש"י

ועליו (20) — *[literally, "and upon him," here understood] as it is translated [by Onkelos, namely]: And those next to him.* **3 (1) And these are the progeny of Aharon and Moshe** — *Yet only the sons of Aharon are mentioned here. However, they are called the progeny of Moshe because he taught them Torah. We learn from here that whoever teaches Torah to the son of his fellow man, Scripture considers it as if he had given birth to him (Sanhedrin 19b).* **On the day that the Lord spoke to Moshe** — *[I.e., it was on that day*

(כ) **וְעָלָיו.** כְּתַרְגּוּמוֹ: "וְדִסְמִיכִין עֲלוֹהִי": (א) **וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה.** וְאֵינוֹ מַזְכִּיר אֶלָּא בְּנֵי אַהֲרֹן וְנִקְרְאוּ "תּוֹלְדוֹת מֹשֶׁה", לְפִי שֶׁלִּמְּדָן תּוֹרָה. מְלַמֵּד, שֶׁכָּל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ תּוֹרָה, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ יְלָדוֹ. **בְּיוֹם דִּבֶּר ה' אֶת–מֹשֶׁה.** נַעֲשׂוּ

יְדוָֹה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי: ב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי־אַהֲרֹן הַבְּכֹר ו נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר: ג אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר־מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן: ד וַיָּמָת
נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְדוָֹה בְּהַקְרִבָם אֵשׁ
זָרָה לִפְנֵי יְדוָֹה בְּמִדְבַּר סִינָי וּבָנִים לֹא־הָיוּ
לָהֶם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן
אֲבִיהֶם: פ ה וַיְדַבֵּר יְדוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
ו הַקְרֵב אֶת־מַטֵּה לֵוִי וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשֵׁרְתוּ אֹתוֹ: ז וְשָׁמְרוּ אֶת־

בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
בְּטוּרָא דְסִינָי: ב וְאִלֵּין שְׁמָהַת
בְּנֵי אַהֲרֹן בּוּכְרָא נָדָב
וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:
ג אִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי אַהֲרֹן
כָּהֲנַיָּא דְּאִתְרַבִּיאוּ דִּי אִתְקָרֵב
קָרְבַּנְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא: ד וּמִית
נָדָב וַאֲבִיהוּא קֳדָם יְיָ
בְּקָרוֹבֵיהוֹן אֶשָּׁתָא נוּכְרֵיתָא
קֳדָם יְיָ בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי וּבְנִין
לָא הֲווֹ לְהוֹן וְשַׁמֵּשׁ אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר עַל אַפֵּי אַהֲרֹן
אֲבוּהוֹן: ה וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימָר: ו קָרֵב יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי
וּתְקִים יָתֵיהּ קֳדָם אַהֲרֹן כַּהֲנָא
וְיִשַׁמְּשׁוּן יָתֵיהּ: ז וְיִטְּרוּן יָת

the progeny of Aharon and Moshe on the day that the Lord spoke to Moshe at Mount Sinai. **(2)** And these are the names of Aharon's sons: The firstborn Nadav, and Avihu, Elazar and Itamar. **(3)** These are the names of Aharon's sons who were anointed as priests, whom he had inaugurated to serve. **(4)** And Nadav died with Avihu before the Lord when they brought an alien fire before the Lord in the Sinai Desert; and they had no children. Thus, [only] Elazar and Itamar served as priests during the lifetime of Aharon, their father. **(5)** And the Lord spoke to Moshe, saying: **(6)** Bring forth the tribe of Leivi and let them stand before Aharon the priest, and they will serve him, **(7)** That they keep his

RASHI רש"י

אֵלּוּ הַתּוֹלְדוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁלְּמַדָן מַה שֶּׁלָּמַד מִפִּי הַגְּבוּרָה:
(ד) **עַל–פְּנֵי אַהֲרֹן.** בְּחַיָּיו: (ו) **וְשֵׁרְתוּ אֹתוֹ.** וּמַהוּ
הַשֵּׁרוּת? וְשָׁמְרוּ אֶת–מִשְׁמַרְתּוֹ לְפִי שֶׁשִּׁמְּירַת
הַמִּקְדָּשׁ עָלָיו שֶׁלֹּא יִקְרַב זָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר
יח): "אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבֵית–אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת–עֲוֹן
הַמִּקְדָּשׁ", וְהַלְוִיִּם הַלָּלוּ מְסַיְּעִין אוֹתָם, זוֹ הִיא
הַשֵּׁרוּת:

that Aharon's sons] became [also] Moshe's progeny, for [it was then that] he taught them that which he had learned directly from the Almighty. **(4) על פני אהרן אביהן** — *[literally, "upon the face of their father, Aharon," here meaning] during his lifetime.* **(6) And they will serve him** — *And what will this service be? [The next verse explains:] "That they keep his charge." For Aharon was in charge of [and responsible for] guarding the Sanctuary against any non-priest approaching, as the verse says (Numbers 18:1), "You, your sons, and your father's household with you, will bear the iniquity of the Sanctuary" (and see Rashi who explains there, this iniquity to refer to non-priests approaching the Holy Service). Thus, these Levites assisted him [to keep non-priests away] — this was the service [referred to here].*

מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֲדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן: ח וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן: ט וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִם נְתוּנִם הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי

מַטֶּרֶתֵיהּ וְיָת מַטָּרַת כָּל כְּנִשְׁתָּא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִפְלַח יָת פֻּלְחַן מַשְׁכְּנָא: ח וְיִטְרוּן יָת כָּל מָנֵי מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת מַטָּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פֻּלְחַן מַשְׁכְּנָא: ט וְתִתֵּן יָת לֵוָאֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מְסִירִין יְהִיבִין אִנּוּן

charge and the charge of the entire congregation before the Tent of Appointment, to perform the [Holy] Service of the Sanctuary. **(8)** And they will safeguard all the vessels of the Tent of Appointment and the charge of the Children of Israel, to perform the [Holy] Service of the Sanctuary. **(9)** You will present the Levites to Aharon and his sons — they are absolutely given over

RASHI רש"י

(ז) **וְשָׁמְרוּ אֶת–מִשְׁמַרְתּוֹ.** כָּל מִנּוּי שֶׁהָאָדָם מְמֻנֶּה עָלָיו וּמֻטָּל עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ קְרוּי "מִשְׁמֶרֶת" בְּכָל הַמִּקְרָא וּבִלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּבִבְגִתָּן וְתֶרֶשׁ: (מסכת מגילה) וַהֲלֹא אֵין מִשְׁמַרְתִּי וּמִשְׁמַרְתֵּךְ שָׁוָה, וְכֵן מִשְׁמָרוֹת כְּהֻנָּה וּלְוִיָּה: (ח) **וְאֶת–מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** שֶׁכֻּלָּן הָיוּ זְקוּקִין לְצָרְכֵי הַמִּקְדָּשׁ, אֶלָּא שֶׁהַלְוִיִּם בָּאִים תַּחְתֵּיהֶם בִּשְׁלִיחוּתָם, לְפִיכָךְ לוֹקְחִים מֵהֶם הַמַּעֲשְׂרוֹת בִּשְׂכָרָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח) "כִּי–שָׂכָר הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם": (ט) **נְתוּנִם הֵמָּה לוֹ.** לְעֶזְרָה. **מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** כְּמוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר, מִשְּׁאָר כָּל

(7) **ושמרו את משמרתו** — *Any office to which a person is appointed, the duty of which he is obligated to carry out, is called a* **משמרת** *[— charge] throughout all of Scripture and also in the Language of the Mishnah. An example of this is when the Talmud (Megillah 13b) refers to [the conspiratory conversation between Achashveirosh's guards,] Bigtan and Teresh [when they plotted to kill the king, saying], "But my charge (***משמרתי***) is not the same as your charge (***משמרתך***) [and therefore we can never meet to carry out our plan]?!" Similarly [we find the word used in the Talmudic expression], "The rotations for duty (***משמרות***) of the priesthood and the Levites."* **(8) [And they will safeguard ...] the charge of the Children of Israel** — *All of the people of Israel were obligated to [take care of] the needs of the Sanctuary; however, the Levites were [to carry out the obligations of non-Levites] instead of them, i.e., as their agents. It is by virtue of this, that the Levites would claim tithes from non-Levites, as their wage, as the verse says, "for it is a wage for you, in exchange for your work" (Numbers 18:31).* **(9) They are ... given over to him** — *to assist.* **מאת בני ישראל** — *[could be misunderstood to mean that the Levites were given to Aharon "*by *Israel." Rather, our expression here is] equivalent to* **מתוך בני ישראל**, *meaning "*from within *the Children of Israel." That is to say, the Levites were singled out for this purpose from the rest of the congregation*

יִשְׂרָאֵל: י וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד
וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: פ
יא וַיְדַבֵּר יְדוָד אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יב וַאֲנִי
הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: יג כִּי לִי כָּל־בְּכוֹר בְּיוֹם

לַיהוה מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: י וְיָת
אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי תִּמַנֵּי וְיִטְּרוּן
יָת כְּהֲנַּתְהוֹן וְחִלּוֹנַי דְּיִקְרַב
יִתְקְטֶל: יא וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימָר: יב וַאֲנָא הָא קָרֵבִית
יָת לֵוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלַף
כָּל בּוּכְרָא פָּתַח וַלְדָּא מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי
לֵוָאֵי: יג אֲרֵי דִילִי כָּל בּוּכְרָא
בְּיוֹמָא דְקְטָלִית כָּל בּוּכְרָא

to him from the Children of Israel. **(10)** And you will appoint Aharon and his sons, and they will safeguard their priesthood; any non-priest who approaches will be put to death. **(11)** And the Lord spoke to Moshe, saying: **(12)** Now see that I have taken the Levites from among the Children of Israel instead of every firstborn, the first issue of [every] womb of the Children of Israel. The Levites, therefore, will be Mine. **(13)** For every firstborn is Mine: On the day I struck

RASHI רש"י

[not by Israel, but] by the decree of the Omnipresent, and it was He Who gave them over to Aharon, as the verse says (Numbers 8:19), "Then I *designated the Levites to be given over ...".* **(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד** *— [The word* **תפקד** *here could be misunderstood as meaning to "*count*" them (see Rashi on verse 1:50 above. However, here, our phrase] is an expression of* appointment*, not of counting.* **And they will safeguard their priesthood [any non-priest who approaches will be put to death]** *— [referring to the priestly functions such as]* receiving the blood *[of a sacrifice in holy vessels],* splashing *[the sacrifice's blood],* burning up in smoke *[of the fats and sacrificial parts], and [all the other] rites of the Holy Service, entrusted to the priests [only].* **(12) Now see that I have taken [the Levites]** *—[Asks God here, as it were:]:How did I merit the Levites [that they be set aside]* **From among the Children of Israel** *— i.e., that the Israelites should have to hire them to perform My Holy Service [on their behalf (see Rashi on verse 8 above)]? I merited them because of the [Israelite] firstborns, taking the Levites instead of them. For [originally] the Holy Service was [entrusted to and] performed by the firstborns, but when they sinned by [worshipping] the [Golden] Calf, they became disqualified. The Levites, however, had not committed idolatry [at the Golden Calf], so they were chosen instead [of the firstborn]* (Midrash

הָעֵדָה נִבְדְּלוּ לְכָךְ בִּגְזֵרַת הַמָּקוֹם וְהוּא נְתָנָם לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם ח) "וְאֶתְּנָה אֶת–הַלְוִיִּם נְתֻנִים וְגוֹ'": (י) **וְאֶת–אַהֲרֹן וְאֶת–בָּנָיו תִּפְקֹד.** לְשׁוֹן פְּקִידוּת וְאֵינוֹ לְשׁוֹן מִנְיָן: **וְשָׁמְרוּ אֶת כְּהֻנָּתָם.** קַבָּלַת דָּמִים וּזְרִיקָה וְהַקְטָרָה וַעֲבוֹדוֹת הַמְּסוּרוֹת לַכֹּהֲנִים: (יב) **וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי. מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל שׁוֹכְרִין אוֹתוֹ לַשֵּׁרוּת שֶׁלִּי: עַל–יְדֵי הַבְּכוֹרוֹת זָכִיתִי בָּהֶם וּלְקַחְתִּים תְּמוּרָתָם, לְפִי שֶׁהָיְתָה הָעֲבוֹדָה בַּבְּכוֹרוֹת וּכְשֶׁחָטְאוּ בָּעֵגֶל נִפְסְלוּ, וְהַלְוִיִּם שֶׁלֹּא עָבְדוּ עֲבוֹדַת אֱלִילִים

הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי
כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי
יִהְיוּ אֲנִי יְדוָֹה: פ חמישי יד וַיְדַבֵּר יְדוָֹה אֶל־
מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינָי לֵאמֹר: טו פְּקֹד אֶת־בְּנֵי
לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־
חֹדֶשׁ וָמַעְלָה תִּפְקְדֵם: טז וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה
עַל־פִּי יְדוָֹה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה: יז וַיִּהְיוּ־אֵלֶּה

בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אַקְדֵּשִׁית
קֻדָמַי כָּל בּוּכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל
מֵאֲנָשָׁא עַד בְּעִירָא דִּילִי יְהוֹן
אֲנָא יְיָ: יד וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי לְמֵימָר:
טו מְנֵי יָת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעַיְתְהוֹן כָּל
דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא
תְּמַנְנוּן: טז וּמְנָא יָתְהוֹן מֹשֶׁה
עַל מֵימְרָא דַייָ כְּמָא דְּאִתְפַּקָּד:
יז וַהֲווֹ אִלֵּין בְּנֵי לֵוִי

down every firstborn in the land of Egypt, I sanctified every firstborn in Israel for Myself, man and animal alike — they will be Mine. I am the Lord. **(14)** And the Lord spoke to Moshe in the Sinai Desert, saying: **(15)** Count the sons of Levi according to their fathers' household, by their families — count them, every male from the age of one month and upwards. **(16)** So Moshe counted them according to the Lord's word, just as he was commanded. **(17)** And these

RASHI **רש"י**

Aggadah). **(15) From the age of one month and upwards** — *when the baby is no longer in the category of [those in danger of possible] infantile death [i.e., a non-viable child. After one month] (Shabbat 119b), it is counted as someone who can be called a keeper of the holy charge (see verse 7 above). Rabbi Yehudah, the son of Rabbi Shalom says: [Actually] this tribe is accustomed to being counted from birth, as Scripture says (Numbers 26:59), "[And the name of Amram's wife was Yocheved the daughter of Levi] whom [her mother] bore to Levi in Egypt" [which is explained to mean that] she actually bore Yocheved as she entered the entrance gate of Egypt — yet [even though she was literally a newborn,] Yocheved was counted as one of the seventy souls [who came down to Egypt with Yaakov] (see Genesis 46:27). For if you count up their total in that passage (in Genesis), you will find it comes out to one less than seventy, and it was she who completed the number [even though her name is not enumerated there, because she was newly born upon their entrance to Egypt]* (Tanchuma 16). **(16) According to the Lord's word** — *Moshe said to the Holy One, Blessed is He: "How can I enter their [private] tents to know the number of their nursing babies [when women are there, and my entering would be immodest* (Gur Aryeh)*]?" The Holy One, Blessed is He, replied: "You do your share, and I shall do Mine!"*

נִבְחֲרוּ תַּחְתֵּיהֶם: (טו) **מִבֶּן–חֹדֶשׁ וָמַעְלָה.** מִשֶּׁיָּצָא מִכְּלַל נְפָלִים הוּא נִמְנֶה לִקְרוֹת שׁוֹמֵר מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שָׁלוֹם, לָמוּד הוּא אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט לִהְיוֹת נִמְנֶה מִן הַבֶּטֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם כו) "אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם" עִם כְּנִיסָתָהּ בְּפֶתַח מִצְרַיִם יָלְדָה אוֹתָהּ וְנִמְנֵית בְּשִׁבְעִים נְפָשׁוֹת, שֶׁשָּׁאַתָּה מוֹנֶה חֶשְׁבּוֹנָם לֹא תִמְצָאֵם אֶלָּא שִׁבְעִים חָסֵר אַחַת, וְהִיא הִשְׁלִימָה אֶת הַמִּנְיָן: (טז) **עַל–פִּי ה'.** אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֵיאַךְ אֲנִי נִכְנָס לְתוֹךְ אָהֳלֵיהֶם לָדַעַת מְנַיַן יוֹנְקֵיהֶן? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עֲשֵׂה אַתָּה שֶׁלְּךָ וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה

בְּנֵי־לֵוִי בִּשְׁמֹתָם גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי: יח וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנִי וְשִׁמְעִי: יט וּבְנֵי קְהָת לְמִשְׁפְּחֹתָם עַמְרָם וְיִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל: כ וּבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם: כא לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי: כב פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: כג מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשָׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ יָמָּה: כד וּנְשִׂיא בֵית־אָב

בִּשְׁמָהַתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי: יח וְאִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי: יט וּבְנֵי קְהָת לְזַרְעֲיָתְהוֹן עַמְרָם וְיִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל: כ וּבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעַיָּת לֵוָאֵי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן: כא לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית לִבְנִי וְזַרְעִית שִׁמְעִי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעַיָּת גֵּרְשׁוֹן: כב מִנְיָנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא מִנְיָנֵיהוֹן שַׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: כג זַרְעַיָּת גֵּרְשׁוֹן אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן מַעַרְבָא: כד וְרַב בֵּית אַבָּא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן

were Levi's sons by name: Gershon and Kehat and Merari. **(18)** And these are the names of Gershon's sons, according to their families: Livni and Shim'i. **(19)** And the sons of Kehat according to their families were Amram and Yitzhar, Chevron and Uzieil. **(20)** And the sons of Merari according to their families were Machli and Mushi. These, then, are the families of Levi according to their fathers' households. **(21)** From Gershon, the Livni family and the Shim'i family [were counted]: these are the Gershonite families [that were tallied]. **(22)** Their sum was made according to the number of every male from the age of one month and upwards; their total came to seven thousand, five hundred. **(23)** The Gershonite families will be behind the Sanctuary, encamping at its west. **(24)** And the leader of the father's household of the Gershonites was

RASHI רש"י

So Moses went and stood at the entrance of [each] tent, while the Divine Presence preceded him. A heavenly proclamation then emanated from the tent, saying, "There are so-and-so many babies in this tent." That is why our verse says, "according to the Lord's word" (ibid.). **(21)** **לגרשון משפחת הלבני** — *[Our verse reads literally, "To Gershon, the Livni family and the Shim'i family." However, this has already been stated in verse 18 above. Rather, the meaning here is] as if it had said: "From Gershon, those counted were the Livni family and the Shim'i family ...(next verse) Their total came to so many and so many."*

שֶׁלִּי, הָלַךְ מֹשֶׁה וְעָמַד עַל פֶּתַח הָאֹהֶל וְהַשְּׁכִינָה מְקַדֶּמֶת לְפָנָיו וּבַת קוֹל יוֹצְאָה מִן הָאֹהֶל וְאוֹמֶרֶת: כָּךְ וְכָךְ תִּינוֹקוֹת יֵשׁ בְּאֹהֶל זֶה, לְכָךְ נֶאֱמַר: "עַל פִּי ה'" (כא) **לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי.** כְּלוֹמַר, לְגֵרְשׁוֹן הָיוּ הַפְּקוּדִים מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי פְּקוּדֵיהֶם כָּךְ וְכָךְ:

לַגֵּרְשֻׁנִּי אֱלִיסָף בֶּן־לָאֵל: כה וּמִשְׁמֶרֶת
בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל
מִכְסֵּהוּ וּמָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: כו וְקַלְעֵי
הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־
הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתָרָיו
לְכֹל עֲבֹדָתוֹ: ס כז וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת
הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת
הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם
מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי: כח בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־
חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת

אֱלִיסָף בַּר לָאֵל: כה וּמַטְרַת
בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא
מַשְׁכְּנָא וּפְרָסָא חוֹפָאֵיהּ וּפְרָסָא
דִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: כו וְסָרְדֵי
דְּדַרְתָּא וְיָת פְּרָסָא דִּתְרַע
דַּרְתָּא דִּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל
מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר וְיָת
אֲטוּנוֹהִי לְכֹל פּוּלְחָנֵיהּ:
כז וְלִקְהָת זַרְעִית עַמְרָם
וְזַרְעִית יִצְהָר וְזַרְעִית חֶבְרוֹן
וְזַרְעִית עֻזִּיאֵל אִלֵּין אִנּוּן
זַרְעַיָּת קְהָת: כח בְּמִנְיַן כָּל
דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא
תְּמַנְיָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה נָטְרֵי

Elyasaf the son of Laeil. **(25)** Of the Tent of Appointment, the sons of Gershon were in charge of the Sanctuary [covering], the Tent [drapes], its cover, and the Veil at the entrance to the Tent of Appointment; **(26)** The Courtyard curtains, the Veil at the entrance to the Courtyard which encompassed the Sanctuary and the Altar, with their ropes, as well as all the work involved. **(27)** From Kehat, the Amrami family, the Yitzhari family, the Chevroni family and the Azieili family [were counted]: these are the Kehati families [that were tallied]. **(28)** According to the number of every male from the age of one month and upward, [they totalled] eight thousand, six hundred, keepers of the Holy

RASHI רש"י

(25) The Sanctuary — *Here referring to the bottom layer of sheets [constituting the inner ceiling of the Sanctuary] (see Exodus 26:1 and Rashi there).* **The Tent** — *These were the drapes made of goats' hair, [placed directly upon the previous layer] thereby forming a roof (see Rashi on Exodus 26:7).* **Its cover** — *referring to the ram skins and the* tachash *skins (see Rashi on Exodus 26:14).* **The Veil at the entrance** — *This is the veiling curtain (see Exodus 40:28) [which hung vertically (*Mizrachi *on our verse) in order to demarcate the Tent of Appointment from the Courtyard outside].* **(26) With their ropes** — *[i.e., the ropes] of the "Sanctuary" [referring to the bottom layer of sheets — see Rashi on preceding verse] and of the "Tent" [referring to the next layer of goats' hair, ibid.]. However, this does not refer to the ropes of the Courtyard [see Exodus verses 35:18 and 39:40, for it was the Merari family who would be in charge of the Courtyard's ropes among other items — see verses 36-37 below]* (Mizrachi).

(כה) **הַמִּשְׁכָּן.** יְרִיעוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת: **וְהָאֹהֶל.** יְרִיעוֹת עִזִּים הָעֲשׂוּיוֹת לְגָג: **מִכְסֵהוּ.** עוֹרוֹת אֵילִים וְתָחָשִׁים: **וּמָסַךְ פֶּתַח.** הוּא הַוִּילוֹן: (כו) **וְאֵת מֵיתָרָיו.** שֶׁל מִשְׁכָּן וְהָאֹהֶל. וְלֹא שֶׁל חָצֵר:

שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ: כט מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־
קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה:
ל וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְהָתִי
אֱלִיצָפָן בֶּן־עֻזִּיאֵל: לא וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן
וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ
אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:
לב וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן

מַטַּרְתָּא דְקוּדְשָׁא: כט זַרְעַיִת
בְּנֵי קְהָת יִשְׁרוּן עַל צַדָּא
דְמַשְׁכְּנָא דָּרוֹמָא: ל וְרַב בֵּית
אֲבָא לְזַרְעַיִת קְהָת אֱלִיצָפָן בַּר
עֻזִּיאֵל: לא וּמַטַּרְתְּהוֹן אֲרוֹנָא
וּפָתוֹרָא וּמְנָרְתָּא וּמַדְבְּחָא
וּמָנֵי קוּדְשָׁא דִּי יְשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן
וּפְרָסָא וְכֹל פּוּלְחָנֵיהּ:
לב וַאֲמַרְכְּלָא דְּמַמְנָא עַל
רַבְרְבֵי לֵוָאֵי אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן

Charge. **(29)** The families of the sons of Kehat will encamp, alongside the Sanctuary, at its south. **(30)** And the leader of the father's household of the Kehati families was Elitzafan the son of Uzieil. **(31)** They were in charge of the Holy Ark, the Table, the Menorah and the Altars and the holy vessels with which they would perform the Holy Service, and the veiling Cloth Partition and all its work. **(32)** And the leader of the Levite leaders was Elazar the son

RASHI רש"י

(כט) **מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי–קְהָת יַחֲנוּ וְגוֹ' תֵּימָנָה.** וְסָמוּכִין לָהֶם דֶּגֶל רְאוּבֵן הַחוֹנִים תֵּימָנָה: "אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ", לְכָךְ לָקוּ מֵהֶם דָּתָן וַאֲבִירָם וּמְאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אִישׁ עִם קֹרַח וַעֲדָתוֹ, שֶׁנִּמְשְׁכוּ עִמָּהֶם בְּמַחְלֹקְתָם: (לא) **וְהַמָּסָךְ.** הִיא הַפָּרֹכֶת, שֶׁאַף הִיא קְרוּיָה (פָּרֹכֶת) הַמָּסָךְ: (לב) **וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי. מְמֻנֶּה עַל כֻּלָּם; וְעַל מַה הִיא נְשִׂיאוּתוֹ? פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ — עַל יָדוֹ הָיְתָה פְּקֻדַּת כֻּלָּם:**

(29) The families of the sons of Kehat will encamp, ... at its south — *Next to them was the division of Reuvein, who [also] encamped at the south [of the Sanctuary] (see verse 2:10 above). [Now, in reference to some Reuvenites who later joined in a rebellion with their evil neighbor Korach, a member of the Kehati family (see verse 16:1 below), our Rabbis apply the axiom] "Woe to the evil one, and woe to his neighbor!" (Sukkah 56b). It is because of this [close proximity between the Reuvenites and Korach the Kehati], that it was [mainly* (Rashi *on 16:1 below;* Mizrachi)*] from the Reuvenites that Datan, Aviram and the 250 men [who joined them] were smitten together with Korach and his congregation, for they were drawn in together with them in their quarrel [against Moshe]* (Tanchuma 12). **(31) והמסך** — *[Although this term more often refers to the Veil (*מסך*) at the entrance to the Courtyard, nevertheless, this term here] refers to the Cloth Partition [separating the Holy of Holies from the Sanctum], for it too is called [a veil (*מסך*), as in the phrase]* פרכת המסך*, "the veiling Cloth Partition" (see verse 4:5 below; Exodus 35:12 and see Rashi there).* **(32) And the leader of the Levite leaders** — *He was appointed over all of them. And in what regard was he a leader over them? [Continues our verse:] Who would appoint the keepers of the holy charge — he was the one who would appoint them all [to be in charge of the holy items].*

הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:
לג לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת מְרָרִי: לד וּפְקֻדֵיהֶם
בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שִׁשֶּׁת
אֲלָפִים וּמָאתָיִם: לה וּנְשִׂיא בֵית־אָב
לְמִשְׁפְּחֹת מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל
יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה: לו וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת
בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו
וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ: לז וְעַמְּדֵי
הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם:
לח וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־
מוֹעֵד ו מִזְרָחָה מֹשֶׁה ו וְאַהֲרֹן וּבָנָיו

כַּהֲנָא דְּמִתְחוֹת יְדוֹהִי מְמַנָּן
נָטְרֵי מַטְרַת קוּדְשָׁא:
לג לְמָרָרִי זַרְעִית מַחְלִי וְזַרְעִית
מוּשִׁי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעַיָּת מָרָרִי:
לד וּמְנָיֵנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא
מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא שִׁתָּא אַלְפִין
וּמָאתָן: לה וְרַב בֵּית אַבָּא
לְזַרְעַיָּת מָרָרִי צוּרִיאֵל בַּר
אֲבִיחָיִל עַל צִדָּא דְּמַשְׁכְּנָא
יִשְׁרוֹן צְפוּנָא: לו וְדִי מְסִיר
לְמַטְרַת בְּנֵי מָרָרִי דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא
וְעַבְרוֹהִי וְעַמּוּדוֹהִי וְסַמְכוֹהִי
וְכָל מָנוֹהִי וְכֹל פּוּלְחָנֵיהּ:
לז וְעַמּוּדֵי דְּרָתָא סְחוֹר סְחוֹר
וְסַמְכֵיהוֹן וְסִכֵּיהוֹן וְאַטּוּנֵיהוֹן:
לח וְדִי שְׁרַן קֳדָם מַשְׁכְּנָא
קִדְמָא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא
מַדִּינְחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי

of Aharon the priest, who would appoint the keepers of the Holy charge. **(33)** From Merari, the Machli family and the Mushi family [were counted]: these are the families of Merari [that were tallied]. **(34)** And their sum was made according to the number of every male from the age of one month and upwards: six thousand, two hundred. **(35)** The leader of the father's household of the Merari families was Tzurieil, the son of Avichayil. They will be alongside the Sanctuary, encamping at its north. **(36)** The appointed charge of the sons of Merari was: The planks of the Sanctuary, its bolts, its pillars, and its sockets, and all its vessels and all its work; **(37)** And the pillars of the surrounding Courtyard, their sockets, their stakes and their ropes. **(38)** And encamping in front of the Sanctuary, in front of the Tent of Appointment to the east were Moshe, and Aharon and his sons, the keepers of the charge of the Sanctuary

RASHI רש"י

(38) Moshe, and Aharon and his sons — *And next to them was the division of the camp of Yehudah, who, in turn, encamped next to Yissakhar and Zevulun. (see verses 2:3, 5 and 7 above). [Now, in counter to Reuvein's association with their evil neighbor Korach (see Rashi on verse 29 above), in reference to Yehudah, Yissakhar and Zevulun's association with their righteous neighbors Moshe (and Aharon), our Rabbis apply the axiom] (Sukkah 56b), "Fortunate is the righteous one, fortunate is his neighbor!" Thus, because they were neighbors*

(לח) **מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו.** וּסְמוּכִין לָהֶם דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה וְהַחוֹנִים עָלָיו יִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן, "טוֹב לְצַדִּיק, טוֹב לִשְׁכֶנוֹ". לְפִי שֶׁהָיוּ שְׁכֵנָיו שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהָיָה עוֹסֵק

שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: לט כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְדוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף: ס ששי מ וַיֹּאמֶר יְדוָה

נְטָרִין מַטָּרַת מַקְדְּשָׁא לְמַטָּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִלּוֹנַי דְּיִקְרַב יִתְקְטֵל: לט כָּל מְנִינֵי לֵוָאֵי דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ לְזַרְעַיְתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵלָּא עַשְׂרִין וְתַרִין אַלְפִין: מ וַאֲמַר יְיָ

as a trust for the Children of Israel. Any unauthorized person who approaches will be put to death. **(39)** The total count of the male Levites according to their families, from the age of one month and upwards, whom Moshe and Aharon counted according to the word of the Lord — came to twenty-two thousand. **(40)** And the Lord said to Moshe: Count every firstborn male of the Children

RASHI רש"י

of Moshe who would occupy himself learning Torah, they, too, became great Torah Scholars, as Scripture states [of them] (Psalms 60:9), "Yehudah is my lawgiver" (and see Yoma 26a); (I Chronicles 12:33), "And of the descendants of Yissakhar were those who had understanding of the times ... the heads of them were two hundred" — referring to the leaders of the Sanhedrin (the Supreme Court of Torah Law); (Judges 5:14), "and from Zevulun came those who write with the scribe's quill" (and see Tanchuma 12*).*

בַּתּוֹרָה, נַעֲשׂוּ גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (תהלים ס) "יְהוּדָה מְחֹקְקִי" (ד"ה א, יב) "וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה וְגוֹ'" מָאתַיִם רָאשֵׁי סַנְהֶדְרָאוֹת, וּמִזְּבוּלֻן (שופטים ה) "מֹשְׁכִים בְּשֵׁבֶט סוֹפֵר": (לט) **אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.** נָקוּד עַל וְאַהֲרֹן, לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה בְּמִנְיַן הַלְוִיִּם (בכורות ד): **שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף.** וּבִפְרָטָן אַתָּה מוֹצֵא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת יְתֵרִים: בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן — שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת, בְּנֵי קְהָת — שְׁמוֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת, בְּנֵי מְרָרִי — שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתַיִם. וְלָמָּה לֹא כְּלָלָן עִם הַשְּׁאָר וְיִפְדּוּ אֶת הַבְּכוֹרוֹת וְלֹא יִהְיוּ זְקוּקִים הַשְּׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתַיִם בְּכוֹרוֹת הָעוֹדְפִים עַל הַמִּנְיָן לְפִדְיוֹן? אָמְרוּ

(39) Whom Moshe and Aharon counted — *There are dots over the word* ואהרן*, "And Aharon." This teaches us [an exclusion with regards to Aharon here, namely,] that Aharon was not included in the tally of the Levites [and although he participated in the counting of the Israelites, he did not participate in counting the Levites together with Moshe* (Siftei Chakhamim)*]* (Bamidbar Rabbah 3:13; *Bekhorot 4a and cf.* Mizrachi *and* Gur Aryeh). **Twenty-two thousand** — *But in their enumeration above, you will find an extra three hundred [Levites, i.e., a total of twenty-two thousand, three hundred], as follows: The sons of Gershon totalled seven thousand, five hundred (see verse 22 above); the sons of Kehat totalled eight thousand, six hundred (see verse 28 above); and the sons of Merari totalled six thousand, two hundred (see verse 34 above) [altogether totalling twenty-two thousand three hundred]. Why were they [the other 300 Levites] not included with the rest, so that they, too, be the redemption for the firstborn and thus not necessitate redemption of the two hundred and seventy-three firstborn who were in excess of the number of Levites [by money*

אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם:
מא וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְדוָֹה תַּחַת
כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם
תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
מב וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוָֹה אֹתוֹ

לְמֹשֶׁה מְנֵי כָל בּוּכְרַיָּא דִכְרַיָּא
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר יַרְחָא
וּלְעֵלָּא וְקַבֵּל יָת מְנְיַן
שְׁמָהַתְהוֹן: מא וּתְקָרֵב יָת לֵוָאֵי
קֳדָמַי אֲנָא יְיָ חֲלַף כָּל בּוּכְרָא
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא
דְלֵוָאֵי חֲלַף כָּל בּוּכְרָא
בִּבְעִירָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
מב וּמְנָא מֹשֶׁה כְּמָא דִי פַקִּיד

of Israel from the age of one month and upwards, and take a census of their names. **(41)** And you will take the Levites for Me — I am the Lord — instead of every firstborn among the Children of Israel. And [take] the Levites' livestock instead of every firstborn animal of the Children of Israel. **(42)** So Moshe counted every firstborn among the Children of Israel, as the Lord had

RASHI רש"י

as the verse indicates; "And as for the redemption of the two hundred and seventy-three firstborn of the Children of Israel, who are in excess of the Levites, Take five shekel per every head." (verse 46-47)]? [Regarding this,] our Rabbis teach in Tractate Bekhorot (5a): Those 300 Levites [that were not included in the tally] were actually firstborn [and thus, were required to be redeemed themselves]. Thus, they were capable only of freeing themselves from having to pay redemption money, [by dedicating themselves to the Holy Service, but they could no longer redeem others] Bamidbar Rabbah 3:13).

רַבּוֹתֵינוּ בְּמַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת (בכורות ה) אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לְוִיִּם — בְּכוֹרִים הָיוּ וְדַיָּם שֶׁיִּפָּקְיעוּ עַצְמָם מִן הַפְּדְיוֹן: (מ) **פְּקֹד כָּל–בְּכֹר זָכָר וגו' מִבֶּן–חֹדֶשׁ וָמָעְלָה.** מִשֶּׁיִּצָּא מִכְּלַל סָפֵק נְפָלִים: (מה) **וְאֵת–בְּהֵמֹת הַלְוִיִּם וגו'.** לֹא פָּדוּ בַּהֲמוֹת הַלְוִיִּם אֶת בְּכוֹרֵי בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא אֶת פִּטְרֵי חֲמוֹרֵיהֶם, וְשֶׂה אֶחָד שֶׁל בֶּן לֵוִי פָּטַר. כְּמָה פִּטְרֵי חֲמוֹרִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי מָנָה הָעוֹדְפִים בָּאָדָם וְלֹא מָנָה הָעוֹדְפִים בַּבְּהֵמָה:

(40) Count every firstborn male ... from the age of one month and upwards — *when the baby is no longer in the category of [those in danger of possible] infantile death [i.e., a non-viable child] (Shabbat 135b).* **(45) And [take] the Levites' livestock ... —** *The Levites' animals did not redeem the pure, firstborn animals of the Israelites, but rather, their firstborn donkeys [see Exodus 13:13 and Rashi there, where it is explained that a lamb is used to replace and thereby redeem each firstborn donkey]. And one lamb belonging to a Levite, could exempt many Israelite firstborn donkeys. You can see that this is so, because Scripture counts the excess number of [firstborn] men, [over Levites], while it does not count the extra animals [i.e., those Israelite firstborn donkeys in excess of Levite lambs, proving that many donkeys were redeemed by the fewer Levite lambs, with no excess left unredeemed (Bekhorot 4b)].*

אֶת־כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: מג וַיִּהְיוּ כָל־
בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה
לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה
וְשִׁבְעִים וּמָאתָיִם: פ מד וַיְדַבֵּר יְדוָד אֶל־
מֹשֶׁה לֵאמֹר: מה קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־
בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם
תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְדוָד:
מו וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמָּאתַיִם
הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
מז וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׁקֶל:
מח וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדוּיֵי

יֶתֶר יָתֵיהּ יָת כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: מג וַהֲווֹ כָל בּוּכְרַיָּא
דִּכְרָיָא בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר
יַרְחָא וּלְעֵלָּא לְמִנְיָנֵיהוֹן
עַשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפִין מָאתָן
וְשַׁבְעִין וּתְלָתָא: מד וּמַלִּיל יְיָ
עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: מה קָרֵב יָת
לֵוָאֵי חֲלַף כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְּלֵוָאֵי חֲלַף
בְּעִירְהוֹן וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי
לֵוָאֵי אֲנָא יְיָ: מו וְיָת פִּרְקָן
מָאתָן וְשַׁבְעִין וּתְלָתָא דְּיַתִּירִין
עַל לֵוָאֵי מִבּוּכְרַיָּא דִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: מז וְתִסַּב חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ
סְלְעִין לְגֻלְגַּלְתָּא בְּסֶלַע
קוּדְשָׁא תִּסַּב עַשְׂרִין מָעִין
סְלָעָא: מח וְתִתֵּן כַּסְפָּא לְאַהֲרֹן

commanded him. **(43)** The result was that the total number of all firstborn males from the age of one month and upwards, [counted] according to the number of names, was twenty-two thousand, two hundred and seventy-three. **(44)** And the Lord spoke to Moshe, saying: **(45)** Take the Levites instead of every firstborn among the Children of Israel, and [take] the Levites' livestock instead of their animals. And the Levites will be Mine — I am the Lord. **(46)** And as for the redemption of the two hundred and seventy-three firstborn of the Children of Israel, who are in excess of the [number of] Levites, **(47)** Take five shekel per head. According to the Sanctuary-standard shekel will you take, whereby one shekel is worth twenty ***geirah***. **(48)** And you will give the money to Aharon

RASHI רש"י

(מו) **וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְגוֹ'.** וְאֶת הַבְּכוֹרוֹת הַצְּרִיכִין לְהִפָּדוֹת בָּהֶם — אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתַיִם הָעוֹדְפִים בָּהֶם וְיִתְרִים עַל הַלְוִיִּם, מֵהֶם תִּקַּח חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּךָ הָיְתָה מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, עֶשְׂרִים כֶּסֶף, שֶׁהָיָה בְּכוֹרָהּ שֶׁל רָחֵל:

(46) And as for the redemption of the [two hundred and seventy-] three [firstborn] — *[The meaning here is:] And the firstborn among them who [still] require redemption — these are the two hundred and seventy-three in excess of the Levites — from them, you shall take five* shekel *per head (see next verse). Such was the sale [price] of Yosef [by his brothers] — twenty silver coins [viz., twenty dinar, equivalent to five* shekel*] — and Yosef was the firstborn of Rachel [and thus, in order to atone for this sin of Yosef's brothers* (Rabbeinu Bechayei ibid.)*, every firstborn Israelite is to be redeemed for the same price, namely five* shekel *(see Numbers 18:15-16)]* (Bereishit Rabbah 84:18; Bamidbar Rabbah 4:10).

הָעֹדְפִים בָּהֶם: מט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדֻיִם מֵאֵת הָעֹדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם: נ מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: נא וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדֻיִם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְדוָֹה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוָֹה אֶת־מֹשֶׁה: פ שביעי ד א וַיְדַבֵּר יְדוָֹה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: ב נָשֹׂא אֶת־

וְלִבְנוֹהִי פֶּרֶקַן דְּיַתִּירִין בְּהוֹן: מט וּנְסֵיב מֹשֶׁה יָת כְּסַף פֻּרְקָנְהוֹן מִן דְּיַתִּירִין עַל פְּרִיקֵי לֵוָאֵי: נ מִן בּוּכְרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְסֵיב יָת כַּסְפָּא אַלְפָּ וּתְלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא: נא וִיהַב מֹשֶׁה יָת כְּסַף פְּרִיקָיָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל מֵימְרָא דַיְיָ כְּמָא דִי פַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: א וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר: ב קַבִּילוּ יָת

and his sons, in redemption for those [firstborn Israelites] who are in excess of them. **(49)** So Moshe took the redemption money from the ones in excess of those [already] redeemed by the Levites. **(50)** He took the money from the firstborn of the Children of Israel: One thousand, three hundred and sixty-five Sanctuary-standard shekel. **(51)** Then Moshe gave the money of those redeemed, to Aharon and his sons, according to the word of the Lord, just as the Lord had commanded Moshe. 4 **(1)** And the Lord spoke to Moshe and Aharon, saying: **(2)** Take a head-count of the sons of Kehat from among the

RASHI רש"י

(49) The ones in excess of those [already] redeemed by the Levites — *Meaning, those [Israelite firstborn] who remained in excess over those whom the Levites had [already] redeemed by [replacing the firstborn with] themselves.* **(50) One thousand, three hundred and sixty-five —** *This is the sum total, at five* shekel *per head, as follows: For two hundred firstborn, a thousand* shekel*; for seventy firstborn, three hundred and fifty* shekel*; for three firstborn, fifteen* shekel *[altogether, 1,000 + 350 + 15 = 1,365* shekel*]. Said Moshe; How shall I do this? If I tell a particular firstborn to give five* shekel*, he will tell me, I am one of those redeemed by the Levites! So what did he do? He brought twenty-two thousand slips [of paper] and wrote on them, "Levite," and two hundred and seventy-three slips and wrote on them, "five* shekel*." He mixed them up, and placed them into a box and told them, "Come and take your slips according to lot"* (Tanchuma 21; *Sanhedrin 17a*). **4 (2) Take a head-count ... —** *Count those*

(מט) **הָעֹדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם.** עַל אוֹתָן שֶׁפָּדוּ הַלְוִיִּם בְּגוּפָן: (נ) **חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף.** כָּךְ סְכוּם הַחֶשְׁבּוֹן: חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת, לְמָאתַיִם בְּכוֹרוֹת — אֶלֶף שֶׁקֶל, לְשִׁבְעִים בְּכוֹרוֹת — שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, לְשָׁלֹשׁ בְּכוֹרוֹת — חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל. (במדרש רבה, סנהדרין יז) אָמַר: כֵּיצַד אֶעֱשֶׂה? בְּכוֹר שֶׁאוֹמֵר לוֹ: "תֵּן חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים!", יֹאמַר לִי: "אֲנִי מִפְּדוּיֵי הַלְוִיִּם!". מָה עָשָׂה? הֵבִיא שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף פִּתָּקִין וְכָתַב עֲלֵיהֶן: "בֵּן לֵוִי". וּמָאתַיִם וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה פִּתָּקִין כָּתַב עֲלֵיהֶם: "חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים", בִּלְּלָן וּנְתָנָן בְּקֻלְפִּי, אָמַר לָהֶן: בּוֹאוּ וּטְלוּ פִּתְקֵיכֶם לְפִי הַגּוֹרָל: (ב) **נָשֹׂא אֶת–רֹאשׁ**

רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם: ג מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה
וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא לַצָּבָא
לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: ד זֹאת
עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ
הַקָּדָשִׁים: ה וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה
וְהוֹרִדוּ אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֵת אֲרֹן
הָעֵדֻת: ו וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עֹר תַּחַשׁ

חֲשִׁבַן בְּנֵי קְהָת מִגּוֹ בְּנֵי לֵוִי
לְזַרְעַיְתְהוֹן לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן:
ג מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא
וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי
לְחֵילָא לְמֶעְבַּד עִבְדְתָּא
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ד דֵּין פּוּלְחַן
בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֻדְשָׁא
קוּדְשַׁיָּא: ה וְיֵעוֹל אַהֲרֹן
וּבְנוֹהִי בְּמִטַּל מַשְׁרִיתָא
וְיפַרְקוּן יָת פָּרֻכְתָּא דְּפָרְסָא
וְיכַסּוּן בַּהּ יָת אֲרוֹנָא
דְּסָהֲדוּתָא: ו וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי

sons of Levi, by their families, according to their fathers' household, **(3)** From the age of thirty and upwards until the age of fifty, all those who enter the legion to perform the Holy Work in the Tent of Appointment. **(4)** The following is the Holy Service of the sons of Kehat regarding the Tent of Appointment — the most holy [of items]. **(5)** Aharon and his sons will come, when the camp is about to travel, and take down the veiling Cloth Partition, and they will cover the Ark of Testimony with it. **(6)** They will place upon it a covering of ***tachash***

RASHI רש"י

among them who are fit [i.e., strong enough] for the service of carrying — namely (next verse), "From the age of thirty ... until the age of fifty," for anyone younger than thirty has not reached the full capacity of his strength. From here, our Rabbis teach (Avot 5:27), "When a man reaches thirty, he is in [full] strength." (see Bamidbar Rabbah 6:7) *And from the age of fifty onwards, one's strength begins to wane.* **(4) קדש הקדשים** — *[Literally, "Holy of Holies," usually referring to the inner Sanctum inside which the Holy Ark was housed. Here, however, the term refers to Kehat's charge of] the holiest of all the items, namely, the Holy Ark, the Table, the* Menorah*, the Altars, the Cloth Partition, and the vessels used in the Holy Service.* **(5) Aharon and his sons will come** — *They will place each and every vessel into its respective container, as specified to him in our passage. Thus, the Levite sons of Kehat need only carry them.* **When the camp is about to travel** — *When the [pillar of] cloud starts to move off, the people then know that they must [set out] to travel.*

וְגו'. מְנֵה מֵהֶם אֶת הָרְאוּיִין לַעֲבוֹדַת מַשָּׂא, וְהֵם מִבֶּן שְׁלֹשִׁים עַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה; וְהַפְחוּת מִשְּׁלֹשִׁים לֹא נִתְמַלֵּא כֹּחוֹ. מִכָּאן אָמְרוּ: "בֶּן שְׁלֹשִׁים לַכֹּחַ". וְהַיּוֹתֵר עַל בֶּן חֲמִשִּׁים, כֹּחוֹ מַכְחִישׁ מֵעַתָּה: (ד) **קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.** הַמְקֻדָּשׁ שֶׁבְּכֻלָּן: הָאָרוֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנוֹרָה וְהַמִּזְבְּחוֹת וְהַפָּרֹכֶת וּכְלֵי שָׁרֵת: (ה) **וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו וְגו'.** יַכְנִיסוּ כָּל כְּלִי וּכְלִי לְנַרְתִּקוֹ הַמְפֹרָשׁ לוֹ בְּפָרָשָׁה זוֹ, וְלֹא יִצְטָרְכוּ הַלְוִיִּם בְּנֵי קְהָת אֶלָּא לְשֵׂאת. **בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה,** כְּשֶׁהֶעָנָן מִסְתַּלֵּק, הֵם

וּפָרְשׂוּ בֶּגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעְלָה וְשָׂמוּ בַּדָּיו: ז וְעַל ו שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמְנַקִּיֹּת וְאֵת קְשׂוֹת הַנָּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה: ח וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אוֹתוֹ בְּמִכְסֵה עֹור תְּחָשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו: ט וְלָקְחוּ ו בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת כָּל־כְּלֵי

לְבוּשׁ גְּמִיר תְּכֵלָא מִלְעֵלָּא וְיָשְׂווּן אַרֵיחוֹהִי: ז וְעַל פָּתוֹרָא דְּלֶחֶם אַפַּיָּא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת מַגְּיסַיָּא וְיָת בָּזִיכַיָּא וְיָת מְכֵילָתָא וְיָת קַסְוָות נְסוּכָא וּלְחֶם תְּדִירָא עֲלוֹהִי יְהֵי: ח וְיִפְרְסוּן עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וְיכַסּוּן יָתֵיהּ בְּחוּפָּאָה דְּמְשַׁךְ סַגְוֹנָא וְיָשְׂווּן יָת אַרֵיחוֹהִי: ט וְיִסְבּוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיכַסּוּן יָת מְנָרְתָּא דְּאַנְהוֹרֵי וְיָת בּוֹצִינָהָא וְיָת צְבָתָהָא וְיָת מַחְתְּיָתָהָא וְיָת כָּל

skin, on top of which they will spread a vestment [made] wholly of [wool dyed] green[ish-blue], and set its poles in position. **(7)** Then, over the Showbread Table they will spread a vestment of [wool dyed] green[ish-blue], upon which they will place the [baking] forms, the [incense] ladles, the support-columns and the hollow [shelved] tubing covers — upon which the [Show] bread can [be placed, to] remain continuously [on the Table]. **(8)** They will then spread over them a vestment [made] from strips of [wool dyed] crimson and cover all that with a ***tachash***-skin covering. Then they will place its rods in position. **(9)** And they will take a vestment of [wool dyed] green[ish-blue] and cover the illuminating ***Menorah*** with its lamps, its tongs and its scoops, and all its oil

RASHI רש"י

(7) The [baking] forms, the [incense] ladles, the hollow [shelved] tubing covers and the support-columns — *I have already described [these] in [the passage dealing with] the work of the Sanctuary (see Rashi on Exodus 25:29).* **הנסך** *— [Not meaning libation (see e.g., verse 15:5 below), but rather here, our word means] the covering, stemming from the word* **מסך** *(see Rashi on Exodus 35:12), as in the verse (Exodus 25:29) [referring to the same term], "its hollow [shelving] tubes by which [the Showbread] will be covered (***יסך***).*" **(9) מלקחיה** *— A type of tongs with which the wick [in each* Menorah *lamp] was drawn to the desired direction.* **מחתתיה** *— sort of a small spoon, with a flat base, not concave. It had no wall in the front, only at its sides, and he would use it to rake out the ashes from the [*Menorah*] lamps when he would*

יוֹדְעִים שִׁיּוּסְעוּ: (ז) **קְעָרֹת וְכַפֹּת קְשׂוֹת וּמְנַקִּיֹּת.** כְּבָר פֵּרַשְׁתִּי בִּמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן. **הַנָּסֶךְ,** הַכִּסּוּי, לְשׁוֹן מָסָךְ, אֲשֶׁר יְסֻכַּךְ בָּהֶם: (ט) **מַלְקָחֶיהָ.** כְּמִין צְבָת שֶׁמּוֹשֵׁךְ בָּהּ אֶת הַפְּתִילָה לְכָל צַד שֶׁיִּרְצֶה. **מַחְתֹּתֶיהָ,** כְּמִין כַּף קְטַנָּה וְשׁוּלֶיהָ פְּשׁוּטִין וְלֹא סְגַלְגַּלִּים וְאֵין לָהּ מְחִצָּה לְפָנֶיהָ, אֶלָּא מִצִּדֶּיהָ וְחוֹתָה בָּהּ אֶת דֶּשֶׁן הַנֵּרוֹת

שַׁמְנָה אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם: י וְנָתְנוּ אֹתָהּ
וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ אֶל־מִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ
עַל־הַמּוֹט: יא וְעַל ו מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ
בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ
וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו: יב וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי
הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־
בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ
וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט: יג וְדִשְּׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ

מָנֵי מִשְׁחָא דִּי יְשַׁמְּשׁוּן לֵיהּ
בֵּהּוֹן: י וְיִתְּנוּן יָתַהּ וְיָת כָּל
מָנָהָא לְחוֹפָאָה דְּמַשַּׁךְ סַסְגּוֹנָא
וְיִתְּנוּן עַל אַרְיָחָא: יא וְעַל
מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ
תְּכְלָא וְיִכַּסּוּן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה
דְּמַשַּׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיָשַׁוּוּן יָת
אַרְיָחוֹהִי: יב וְיִסְבּוּן יָת כָּל מָנֵי
שְׁמוּשָׁא דִּי יְשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן
בְּקוּדְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ תְּכְלָא
וְיִכַּסּוּן יָתְהוֹן בְּחוֹפָאָה דְּמַשַּׁךְ
סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אַרְיָחָא:
יג וְיִסְפּוּן יָת קִטְמָא דְּמַדְבְּחָא

vessels which are used to serve it. **(10)** They will place it and all its vessels into a covering of ***tachash*** skin, and place it on a pole. **(11)** And over the Golden Altar they will spread a vestment of [wool dyed] green[ish-blue], and then cover this with a ***tachash***-skin covering. Then they will place its rods in position. **(12)** They will then take all the vessels of service with which they perform the Holy Service in the Sanctum, and place them in a vestment of [wool dyed] green[ish-blue], and then cover all these with a ***tachash***-skin covering, and place them on a pole. **(13)** They will remove the ashes from the

RASHI **רש"י**

בְּשֶׁמְּיטִיבָן. **נרתיה**, לוצ"ש בְּלַעַז, שְׁנוֹתְנִים בָּהֶן הַשֶּׁמֶן וְהַפְּתִילוֹת: (י) **אל–מכסה עור תחש.** (כלים לב) כְּמִין מַרְצוּף: (יב) **את–כל–כלי השרת אשר ישרתו–בם בקדש.** בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא קֹדֶשׁ וְהֵן כְּלֵי הַקְּטֹרֶת שֶׁמְּשָׁרְתִין בָּהֶן בַּמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: (יג) **ודשנו את–המזבח.** מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת. **ודשנו**, יִטְלוּ אֶת הַדֶּשֶׁן מֵעָלָיו. **ופרשו עליו בגד ארגמן,** (יומא כא)

clean them [in preparation for rekindling them afresh]. **נרתיה** — Luces *in Old French. [These are the cupped containers] in which the [olive] oil and wicks are placed.* **(10) Into a covering of *tachash* skin** — *[This was] a type of [large] sack.* **(12) All the vessels of service with which they perform the Holy Service in the Sanctum** — *That is, inside the Sanctuary, for it is [called]* קדש*, "holy." And [which vessels are referred to here?] They are the incense vessels used for the Internal Altar [i.e., the Golden Altar used for the incense].* **(13) ודשנו את המזבח** — *[The unqualified "Altar" here refers to] the [external] copper Altar.* **ודשנו** — *[This word has a* dageish *in its middle root letter* **ש***, denoting that it is the* pi-eil*, the intensive conjugation, which occasionally adopts the opposite effect of its simple meaning. Thus, here, while the simple form of the verb might mean to place ashes on something, here, the meaning is that] they must* remove *the ashes from the Altar* (Be-eir Rechovot). **And spread a vestment of [wool dyed] purple over it** — *And during their*

וּפָרְשׂוּ עָלָיו בֶּגֶד אַרְגָּמָן: יד וְנָתְנוּ עָלָיו
אֶת־כָּל־כֵּלָיו אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־
הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמִּזְרָקֹת כֹּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי
עוֹר תְּחַשׁ וְשָׂמוּ בַדָּיו: טו וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו
לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ
בְּנָסַע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קְהָת

וְיִפְרְסוּן עָלוֹהִי לְבוּשׁ אַרְגְּוָן:
יד וְיִתְּנוּן עָלוֹהִי יָת כָּל מָנוֹהִי
דִּי יְשַׁמְּשׁוּן עָלוֹהִי בְּהוֹן יָת
מַחְתְּיָתָא וְיָת צִנּוֹרְיָתָא וְיָת
מַגְרוֹפְיָתָא וְיָת מִזְרָקְיָא כֹּל
מָנֵי מַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי
חוֹפָאָה דְּמִשַּׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִשַּׁוּוּן
אַרְיֹחוֹהִי: טו וְיִשֵּׁצֵי אַהֲרֹן
וּבְנוֹהִי לְכַסָּאָה יָת קוּדְשָׁא וְיָת
כָּל מָנֵי קוּדְשָׁא בְּמֵטַל
מַשְׁרְיָתָא וּבָתַר כֵּן יֵיעֲלוּן בְּנֵי

[external] Altar and spread a vestment of [wool dyed] purple over it. **(14)** And on it, they will place all the vessels which they use to serve upon it: the fire-pans, the [flesh] hooks, the [ash] shovels, the basins — all the Altar's vessels. And they will spread over it a ***tachash***-skin covering, and place its rods in position. **(15)** Aharon and his sons will thus finish covering the Holy [items] and all the Holy vessels, so the camp may set out to travel. [Only] after this [covering is completed], the sons of Kehat can draw near to carry, thus not

RASHI רש"י

וְאֵשׁ שֶׁיֵּרְדָה מִן הַשָּׁמַיִם רְבוּצָה תַּחַת הַבֶּגֶד כַּאֲרִי בִּשְׁעַת הַמַּסָּעוֹת וְאֵינָהּ שׁוֹרֶפְתּוֹ, שֶׁהָיוּ כוֹפִין עָלֶיהָ פְּסַכְתֵּר (עירובין קד) שֶׁל נְחשֶׁת: (יד) **הַמַּחְתֹּת.** שֶׁבָּהֶן חוֹתִים גֶּחָלִים לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, שֶׁעֲשׂוּיָה כְּמִין מַחֲבַת שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת וּמִלְפָנֶיהָ שׁוֹאֶבֶת אֶת הַגֶּחָלִים. **מִזְלָגֹת.** צִנּוֹרִיּוֹת שֶׁל נְחשֶׁת, שֶׁבָּהֶן מַכִּין בָּאֵיבָרִים שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ לְהָפְכָן כְּדֵי שֶׁיִּתְעַכְּלוּ יָפֶה וּמַהֵר. **יָעִים.** מַגְרֵפוֹת וּבְלַעַז ווידי"ל, וְהֵן שֶׁל נְחשֶׁת וּבָהֶן מְכַבְּדִין אֶת הַדֶּשֶׁן מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ: (טו) **לְכַסּוֹת אֶת–הַקֹּדֶשׁ.** הָאָרוֹן וְהַמִּזְבֵּחַ.

travels, the fire that would [miraculously] descend from heaven [to consume the holy sacrifices], would crouch, like a lion, under the vestment (Yoma 21a). But it did not burn the vestment, because they placed a large copper vessel over it [which protected the vestment from the fire] (Torat Kohanim Tzav 2:10; Bamidbar Rabbah 4:17). **(14)** **המחתת** — *With these vessels, they would rake up (*חתה*) the coals [in order to perform the first service of each day, namely,]* **תרומת הדשן** *[whereby the priest would remove the large innermost pile of ashes from the previous day's burnt sacrificial parts and place it at the bottom of the Ramp (see Leviticus 6:3)]. This vessel was made like a sort of pan with only three walls to it [namely, its sides and its back], and by way of its [open] front, it would be used to rake in the coals.* **המזלגת** — *[These were] copper pokers used to forcibly pierce the sacrificial parts that were on the Altar and thus turn them over, so they would be fully and quickly consumed.* **יעים** — *These were shovels; in Old French,* vedil. *They were made of copper and used to clear up all the [remaining] ashes from upon the Altar.* **(15)** **Covering the Holy [items]** — *namely, The Holy Ark and the Altars [according to the version of Rashi* **והמזבחות***];*

לָשֵׂאת וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה
מַשָּׂא בְנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד: טז וּפְקֻדַּת
אֶלְעָזָר ו בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאוֹר
וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן
הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ
בְּקֹדֶשׁ וּבְכֵלָיו: פ מפטיר יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־

קְהָת לְמִטֹּל וְלָא יִקְרְבוּן
לְקוּדְשָׁא וְלָא יְמוּתוּן אִלֵּין
מַטּוּל בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא:
טז וְדִי מְסִיר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן
כַּהֲנָא מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא
וּקְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא וּמִנְחָתָא
תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְרִבּוּתָא
מְטַרַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְכָל דִּי בֵיהּ
בְּקוּדְשָׁא וּבְמָנוֹהִי: יז וּמַלִּיל יְיָ

touching the Holy [items], for [otherwise] they would die. The above, then, are the items in the Tent of Appointment that the sons of Kehat must carry. **(16)** And Elazar the son of Aharon the priest, was in charge of the [olive] oil for illumination, the perfume incense, the continual [daily] meal-offering and the anointment oil. [He is] in charge of the entire Sanctuary, and everything in it; its Holy items and its vessels. **(17)** And the Lord spoke to

RASHI רש"י

And all the Holy vessels — *referring here to the* Menorah *and the vessels of service.* **For [otherwise] they would die** — *For if they touch [these Holy items], they become liable to be put to death by the Hand of Heaven.* **(16) And Elazar ... was in charge of** — *i.e., he was the one who was [exclusively] appointed to carry the following items: The [olive] oil for illumination, the perfume incense, the continual [daily] meal-offering and the anointment oil. [He would carry all these items.] However, with regards to the daily meal-offering [which was not carried on a journey but rather, was prepared when they encamped* (Siftei Chakhamim)*,] Elazar would be the one, at the time of their encampment [after their travels], who would issue the order and urge those involved in the Holy Service to offer up [this daily meal-offering in its proper time].* **[He is] in charge of the entire Sanctuary** — *i..e, [in addition to the above,] he was also appointed over the service of carrying, performed by the sons of Kehat, to direct each and every man as to his task and what he was to carry. And this is the meaning of [the continuation of our verse, when it says that Elazar was also in charge of] "the [entire] Sanctuary, and all its Holy items [and its vessels],"* i.e., *all the items that are specified above in our passage. However, the service of carrying performed by the sons of Gershon and Merari, which did not involve items with the status of "Holy of Holies," was by order of [Elazar's brother,] Itamar,*

וְאֶת–כָּל–כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ. הַמְּנוֹרָה וּכְלֵי שָׁרֵת. **וָמֵתוּ.** שֶׁאִם יִגְּעוּ — חַיָּבִין מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם: (טז) **וּפְקֻדַּת אֶלְעָזָר.** שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם לָשֵׂאת אוֹתָם: שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וּמִנְחַת הַתָּמִיד עָלָיו מֻטָּל לְצַוּוֹת וּלְזָרֵז וּלְהַקְרִיב בְּעֵת חֲנָיָתָן: **פְּקֻדַּת כָּל–הַמִּשְׁכָּן.** וְעוֹד הָיָה מְמֻנֶּה עַל מַשָּׂא בְּנֵי קְהָת לְצַוּוֹת אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ וְהוּא הַמִּשְׁכָּן וְכָל–אֲשֶׁר–בּוֹ, כָּל הַסְּדוּרִים לְמַעְלָה בְּפָרָשָׁה זוֹ, אֲבָל מַשָּׂא בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן וּמְרָרִי, שֶׁאֵינָן מִקְּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַל פִּי אִיתָמָר הָיָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

משֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: יח אַל־תַּכְרִיתוּ
אֶת־שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:
יט וְזֹאת ו עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ
בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אַהֲרֹן וּבָנָיו
יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֻדָּתוֹ
וְאֶל־מַשָּׂאוֹ: כ וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבְלַע
אֶת־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ: פ פ פ

עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לֵמֹר:
יח לָא תְשַׁיצוּן יָת שִׁבְטָא
זַרְעַית קָהָת מִגּוֹ לֵוָאֵי: יט וְדָא
עִבִידוּ לְהוֹן וְייִחוּן וְלָא יְמוּתוּן
בְּמִקְרַבְהוֹן לְקוּדְשָׁא קוּדְשַׁיָּא
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יֵיעֲלוּן וְיִמַנּוּן
יָתְהוֹן גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ
וּלְמַטּוּלֵיהּ: כ וְלָא יֵעֲלוּן לְמֶחֱזֵי
כַּד מְכַסָּן יָת מָנֵי קוּדְשָׁא וְלָא
יְמוּתוּן:

Moshe and Aharon, saying: **(18)** Do not let the tribe of the Kehati families be cut off from among the Levites: **(19)** Do this for them, that they should live and not die, when they approach the Holy of Holies. Aharon and his sons shall [first] come and appoint each man individually to his task and to what he must carry. **(20)** However, they must not approach and look when the Holy [vessels] are being wrapped up, for [otherwise] they would die.

RASHI רש"י

בְּפָרָשַׁת נָשֹׂא:(יח) **אַל–תַּכְרִיתוּ.** אַל תְּגָרְמוּ לָהֶם שָׁמוּתוּ: (כ) **וְלֹא–יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבְלַע אֶת–הַקֹּדֶשׁ.** לְתוֹךְ נַרְתֵּק שֶׁלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי לְמַעְלָה בַּפָּרָשָׁה זוֹ, וּפְרָשׂוּ עָלָיו בֶּגֶד פְּלוֹנִי וְכִסּוּ אוֹתוֹ בְּמִכְסֶה פְּלוֹנִית וּבְלוּעַ שֶׁלּוֹ הוּא כְּסוּיוֹ:

as is written in the passage of Nasso *(see verses 28 and 33 below).* **(18) אל תכריתו** — *[This verb is in the causitive conjugation, thus meaning, "Do not cause them to be cut off," that is to say:] Do not cause them to die* (Mira Dakhya). **(20) They must not approach and look when the Holy [vessels] are being wrapped up** — *each item in its respective case, as I explained above in this passage (see Rashi on verse 5 above): They will spread such-and-such a vestment over it, and cover it with such-and-such a cover. The term "wrapping up* (בלע)*" here, is identical with the term "covering* (כסה)*" [whenever mentioned above in our passage in this context].*

הפטרת במדבר

בתרי עשר בהושע פרק ב

א וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יֵאָמֵר לָהֶם לֹא־עַמִּי
אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי: ב וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ
מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֶאל: ג אִמְרוּ לַאֲחֵיכֶם עַמִּי וְלַאֲחוֹתֵיכֶם רֻחָמָה: ד רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא
לֹא אִשְׁתִּי וְאָנֹכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ: ה פֶּן־אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ
כְּיוֹם הִוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר וְשַׁתִּהָהּ כְּאֶרֶץ צִיָּה וַהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא: ו וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים
הֵמָּה: ז כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי
שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי: ח לָכֵן הִנְנִי־שָׂךְ אֶת־דַּרְכֵּךְ בַּסִּירִים וְגָדַרְתִּי אֶת־גְּדֵרָהּ וּנְתִיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא: ט וְרָדְפָה
אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תַשִּׂיג אוֹתָם וּבִקְשָׁתַם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב

לִי אָז מַעֲתָּה: י וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל: יא לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי בְמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת אֶת־עֶרְוָתָהּ: יב וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נַבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי: יג וְהִשְׁבַּתִּי כָּל־מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ וְכָל מוֹעֲדָהּ: יד וְהַשְׁמֹתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ־לִי מְאַהֲבָי וְשַׂמְתִּים לְיַעַר וַאֲכָלָתַם חַיַּת הַשָּׂדֶה: טו וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תְּקַטֵּיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָהּ וְחֶלְיָתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם־יְדוָֹה: טז לָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ: יז וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָה וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: יח וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְדוָֹה תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרְאִי־לִי עוֹד בַּעְלִי: יט וַהֲסִרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם: כ וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְקֶשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֶשְׁבּוֹר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לָבֶטַח: כא וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: כב וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־יְדוָֹה:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום

Mishnah *Oholot, chapter 8*

משנה אהלות פרק ח

א יֵשׁ מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה וְחוֹצְצִין, מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה וְלֹא חוֹצְצִין, חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִים, לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין. אֵלּוּ מְבִיאִים וְחוֹצְצִים, הַשַּׂדָּה וְהַתֵּבָה וְהַמִּגְדָּל, כְּוֵרֶת הַקָּשׁ, כַּוֶּרֶת הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שׁוּלַיִם וְהֵן מַחֲזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בַּלַּח שֶׁהֵם כּוֹרִים בַּיָּבֵשׁ. וִירִיעָה, וּסְקוֹרְטְיָא, וּקְטָבְלְיָא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת, שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין אֹהָלִים, וְעֵדֶר בְּהֵמָה טְמֵאָה וּטְהוֹרָה, וּמְכוֹנוֹת חַיָּה

(1) Some things form a passage for impurity [to defile vessels and people who are under them, though they did not touch the impurity] and [also form] a screen [protecting against the impurity by covering it so that it does not defile people and vessels that are on top of it]; [some] form a passage for impurity, but not a screen; [some] form a screen, but not a passage; [while others] form neither a passage nor a screen. The following form [both] a passage and a screen: A [large] chest, a box, a closet, a large straw basket, a large reed basket, or the water hole of an Alexandrian ship. They [the objects mentioned above] have [flat] bottoms and can hold the contents of [at least] forty *seah* liquid measure or two *kor* dry measure [vessels as large as these are not susceptible to defilement. However, they do convey defilement, if they cover a defiling agent and also cover a person or vessel; they also block defilement when the person or vessel is separated from the defiling agent through them]. A curtain, a leather apron, a leather bedcover, a sheet, a matting underlay or a mat when spread out into tents [though these are susceptible to defilement as vessels (see Mishnah 3); however, when spread out like a tent, they also block impurity]. A

רבנו עובדיה מברטנורא

א יש מביאין את הטומאה. שאם האהילו על הטומאה תחתיהן מצילין אדם וכלים שעל גבן, לפי שהן חוצצים בפני הטומאה. וכן אם טומאה על גבן מבחוץ, מצילין [אדם ו]כלים שתחתיהן: **שידה.** תיבה גדולה של עץ במין ארון: **תיבה.** קטנה כעין שולחנים: **מגדל.** של עץ עשוי לאוצר: **כוורת הקש.** קופות גדולות עשויות מקש או מערבה או מכפות תמרים: **כוורת הקנים.** כמין סלים עשויין מקנים: **ובור ספינה אלכסנדרית.** הספינות הגדולות שמפליגים בהם בים הגדול עושין בתוכן כלי גדול של עץ כמין בור שמשימים בו המיחם המתוקין הראויין לשתייה: **והן מחזיקים ארבעים סאה בלח.** דכיון שהן גדולים במדה זו שוב אינן מקבלין טומאה. וחוצצים בפני הטומאה: **סקורטיא.** עור

וְעוֹף, וְהָעוֹף שֶׁשָּׁכַן, וְהָעוֹשָׂה מָקוֹם לִבְנָהּ בַּשְּׁבָלִים, הָאִירוֹס, וְהַקִּסּוֹם, וְיֶרֶק חָמוֹר, וּדְלַעַת יְוָנִית, וְאֲכָלִים טְהוֹרִים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא הָיָה מוֹדֶה בְּאֲכָלִים טְהוֹרִין, חוּץ מִן הָעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה: **ב** הַזִּיזִין, וְהַגְּזִרְיוֹת, וְהַשּׁוֹבָכוֹת, וְהַשְּׁקִיפִים, וְהַסְּלָעִים, וְהַגְּבָרִים, וְהַשְּׁנָנִים, וְהַסְּכָכוֹת, וְהַפְּרָעוֹת, שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה רַכָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַעֲזִיבָה בֵּינוֹנִית. אֵלּוּ הֵן הַסְּכָכוֹת, אֵילָן שֶׁהוּא מֻסָּךְ עַל הָאָרֶץ. וְהַפְּרָעוֹת, הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר: **ג** אֵלּוּ מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין, הַשִּׁדָּה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל,

herd of cattle [packed tightly together so that the head of one is under the legs of the other, whether they are], unclean or clean, the den of wild animals or birds, a resting bird [one in captivity tied to a wall forming a tent with his wings and body], a [shady] place that [a woman] hollows out for her son among the stalks of corn; the iris, the ivy and donkey herbs, Greek gourds [the aforementioned are all plants that have very wide leaves] and clean foodstuffs [i.e., foodstuffs that were made into a tent that has not become susceptible to defilement by becoming wet]. Rabbi Yochanan ben Nuri did not agree regarding clean foodstuffs [since it was not usual to use foodstuffs to make a tent, it did not acquire the status of a tent] except in the case of a cake of dried figs [since dried figs were occasionally used for shelter]. **(2)** Ledges [sticking out of a wall], balconies, dovecotes, crevices and crags [in boulders], caves, [overhanging] pinnacles, interlaced boughs and protruding stones that are capable of sustaining a thin layer of plaster [so that it does not leak down through the holes]; these are the words of Rabbi Meir. But the Sages say: [These are capable of sustaining] a medium layer of plaster [however, one capable of sustaining a thin layer is not considered a tent for conveying impurity]. The following is a case of interlaced boughs: A tree whose branches bend over towards the ground. Protruding stones are [stones or thorns] that are piled onto a wall [which stick out somewhat on top]. **(3)** The following form a passage [to convey impurity], but not a screen [to block it]: A chest, a box, a cupboard, a straw basket, a reed basket, or the water hole of an Alexandrian ship

רבנו עובדיה מברטנורא

שלובשים העבדנים בשעת מלאכתן: **קטבליא.** עור שמציעין למטה ושוכבין עליו. וקורין לו בערבי נט״ע: **שהן עשויים אוהלים.** נטויין כעין אוהל. ואע״ג דיריעה וסקורטיא וקטבליא וסדין ומפץ ומחצלת, כלים נינהו ומקבלי טומאה, מכל מקום כשהן נטויין כאוהלים חוצצים בפני טומאה, דאוהל אע״ג דמקבל טומאה חוצץ בפני הטומאה: **ועדר בהמות.** כשהן עומדות ולא מהלכות וראשה של זו בין רגליה של זו: **ומכונות חיה ועוף.** קיני חיה ועוף. לשון מכון לשבתך (שמות טו): **והעוף ששכן.** שהיה קשור על הכותל או על האילן: **והעושה מקום לבינה בשבלים.** שמחפה לשבלים מקום דומה לבית: **האירוס והקיסום ודלעת יונית וירקות חמורים.** כל אלו מיני ירקות שעלים שלהן רחבים: **חוץ מן העיגול דל דבילה.** לפי שתחת צל עיגול של דבילה היוכ רגילים לישב יותר משאר אוכלים. והכי תניא בתוספתא. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי: **ב הזיזין.** עץ או אבן יחידי היוצא מן הכותל, קרוי זיז: **גזריות.** כמו גזוזוטראות. בנין שלאבנים או של עצים היוצא מן הכותל: **והשובכות.** של יונים: **והשקיפים והסליעם.** פירשנו לעיל סוף פרק ג׳: **גהרים.** מין חורים שמשם בא האור. ויש מפרשים, מין מערות וחוחים: **והשננים.** שיני הסלע: **מעזיבה רכה.** כגון שעושים מערבה ומקנים ומשימים עליהם טיט מועט: **מעזיבה בינונית.** אבל אם אינן יכולים לסבול אלא מעזיבה רכה, אין מביאים את הטומאה ולא חוצצים. והלכה כחכמים: **אילן המיסך.** לשון סוככים בכנפיהם: **והפרעות היוצאות מן הגדר.** דרך גדר שנותנים בראשו קוצים וברקנים ועודפים על הגדר ובולטים לחוץ. ופרעות, לשון גדל פרע: **ג ואין מחזיקין ארבעים סאה בלח.** דכיון דמקבלי טומאה אין חוצצין: **שאין עשויין אוהלים.** אין נטועים

וְכִוֵּרֶת הַקָּשׁ, כִּוֵּרֶת הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֶלְכְּסַנְדְּרִית, שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּלַיִם וְאֵינָן מַחֲזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בַּלַּח שֶׁהֵם כּוֹרִים בַּיְּבֵשׁ, וִירִיעָה, וּסְקוֹרְטְיָא, וּקְטָבְלְיָא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין אֹהָלִים, וּבְהֵמָה וְחַיָּה שֶׁמֵּתוּ, וְאֳכָלִים טְמֵאִים. מוּסָף עֲלֵיהֶם הָרִחַיִם שֶׁל אָדָם: **ד** אֵלּוּ חוֹצְצִים וְלֹא מְבִיאִין, מַסֶּכֶת פְּרוּסָה וַחֲבִילֵי הַמְּטָה, וְהַמַּשְׁפָּלוֹת, וְהַסְּרִיגוֹת שִׁשְּׁבַּחֲלוֹנוֹת: **ה** אֵלּוּ לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין, הַזְּרָעִים וְהַיְרָקוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, חוּץ מִן הַיְּרָקוֹת שֶׁמָּנוּ. וְכִפַּת הַבָּרָד, וְהַשֶּׁלֶג, וְהַכְּפוֹר, וְהַגְּלִיד, וְהַמֶּלַח, וְהַדּוֹלֵג מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהָעוֹף

[which are objects] which do not have [flat] bottoms or cannot contain forty *seah* liquid measure or two *kor* dry measure [these being vessels which are susceptible to impurity and do not block impurity]. A curtain, a leather apron, a leather bed cover, a sheet, a matting underlay or a mat when not spread out like a tent. Cattle or wild animals when they are dead [since they are defiled and an impurity cannot guard against an impurity] and foodstuffs that are [susceptible to becoming] impure. In addition to these, a hand mill [which is a portable vessel and thus, is susceptible to impurity]. **(4)** The following form a screen [to block impurity] but not a passage [to convey it]: A loom [with a web] spread out [consisting of warp threads only, if it was spread over a skylight window separating the bottom floor from the top and there was a defiling agent underneath, it forms a screen to block objects on top of it from becoming defiled. However, if it covers a defiling agent and vessels, it does not convey impurity to the vessels; the same holds true for], the webbed rope work of a bed [which supports a mattress], refuse baskets, and window-lattices [which block the impurity from defiling things on the other side of the window. All the aforementioned block defilement, provided that the holes are not greater than a handbreadth squared]. **(5)** The following form neither a passage [to convey impurity] nor a screen [to block it]: Seeds, plants [still] attached to the soil [since they are temporary and do not remain past their season (Tiferet Yisrael)], except for the plants [with the wide leaves] mentioned above [in Mishnah 1, which must be still connected. Had they been detached: Then if they became wet, they become susceptible to impurity and would not block defilement and if they had not become wet, then this is the same as pure foods listed in Mishnah 1]. A lump of hail, snow, frost, ice and salt [since they melt away]. [Anything] that hops from one place to another, or leaps from one place to

רבנו עובדיה מברטנורא

כעין אוהל אלא מרודדים על פני ארובה: **מוסף עליהם הריחים של אדם.** היינו ריחים דיד שהן מיטלטלין ומקבלים טומאה. למעוטי ריחים של בהמה דלא מיטלטלין ולא מקבלי טומאה: **ד מסכת פרוסה.** חוטי השתי כמו שהן פרושים בכלי האורג קודם שיארג הבגד, אם היו פרושים על פני ארובה שבין בית לעלייה וטומאה תחתיה,מצלת על הכלים שלמעלה. אבל אם מאהלת על המת ועל הכלים, אין מביאה את הטומאה, דלא חשיבא אוהל עד שתיארג: **וחביליי המטה.** חבלים של מטה כשהיא מסורגת: **והמשפלות.** קופות שמוציאים בהן את הזבל: **והסריגים שבחלונות.** סבכות שעושים בחלונות, חוצצים, שאין הטומאה עוברת לצד אחר. ובלבד שלא יהא בכולן נקב כפותח טפח, שנקב פותח טפח מביא את הטומאה: **ה ירקות שמנו.** הנך דתנן בריש פרקין אירוס וקיסום וירקות חמורים ודלעת יונית. והנהו במחוברים, דאי בתלושים, אי בהוכשרו לקבל טומאה, לא חייצי, דדבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, ואי בשלא הוכשרו,היינו אוכלים טהורים: **כפת הברד.** חתיכת הברד. לשון משליך קרחו כפיתים (תהלים קמז). אי נמי, ברד העשוי ככיפה, ארקוול"ט בלע"ז: **והכפור.** מים הנוזלים ויורדים שקפאו: **גליד.** מי נהרות קפואים: **והמלח.** כל ני אין חביאים ולא חוצצים, לפי שהן נימוחים ואינם מתקיימים: **דולג.** בהמה וחיה. וקופץ, באדם. ויש אומרים, דולג

הַפּוֹרֵחַ, וְטַלִּית הַמְנַפְנֶפֶת, וּסְפִינָה שֶׁהִיא שָׂטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. קָשַׁר אֶת הַסְּפִינָה בְּדָבָר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַעֲמִידָהּ, כָּבַשׁ אֶת הָאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַטַּלִּית, מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבַּיִת שֶׁבַּסְּפִינָה, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: **ו** שְׁתֵּי חָבִיּוֹת וּבָהֶן כִּשְׁנֵי חֲצָיֵי זֵיתִים, מֻקָּפוֹת צָמִיד פָּתִיל וּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת וְהַבַּיִת טָמֵא. נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן, הִיא וְהַבַּיִת טְמֵאִים וַחֲבֶרְתָּהּ טְהוֹרָה. וְכֵן שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבָּיִת:

another, a flying bird, a loosely-flapping garment, or a ship floating [freely] on the water. If the ship were tied with something that can keep it steady, or a stone were [placed so as] to hold down the garment, they can form a passage for the uncleanness. Rabbi Yose says: A cabin on a ship [which is passing over a corpse in the sea] cannot form a passage to convey defilement [to vessels in the cabin]. **(6)** [Earthenware jars are unique in that they only become defiled if a defiling agent enters their airspace. Thus if] two [earthenware] jars containing two quantities [one in each] of a corpse the size of half an olive, and sealed with tightly-fitting lids [the tightly-fitting lid (Numbers 19:15) form a screen for an earthenware jar, preventing defilement from entering its airspace] were lying in a house, they [the jars] remain clean [since each has less than the minimum olive size required for defilement and the defiling agent of the other jar does not enter to combine to the minimum size, since they are sealed], but the house becomes impure [since the seal does not prevent the defiling agent from each jar to exit and combine with one another to defile the house]. If one of them was opened [thus allowing the agent from the other jar to enter], that [jar] and the house become defiled, but its companion remains pure. A similar rule applies to two rooms [whose doors are closed, each having quantities less than an olive of a corpse lying in them] that open into a house [the house becomes defiled since, eventually, the defiling agent will exit through the doors, they combine to defile (see Oholot 3:6, Chok vol. 6, pg. 86) and the rooms remain pure].

רבנו עובדיה מברטנורא

וקופץ תרווידהו באדם, אלא דולג שרגלו אחת מונחת בארץ ודולג בשנייה. וקופץ , בשתי רגליו: **והטלית המנפנפת.** שמניפתה הרוח ועומדת באויר כמו קובה: **כבש את האבן על גבי הטלית.** שהיתה אבן מונחת בקצה אחד של טלית והניף הרוח את הקצה השני ונעשה כמין אוהל: **מביאה את הטומאה.** אם האהילה על המת ועל הכלים, מביאה את הטומאה על הכלים: **הבית שבספינה.** כגון שהבית בראש הספינה ומאהלת על הכלים שבספינה ועל המת שבים בשעה שהיא מהלכת. פירוש אחר, הבית שבספינה ואינו יכול לעמוד ברוח מצויה, אפילו האהיל על המת והכלים שבספינה אינו מביא את הטומאה, דלא חשיב אוהל. ואין הלכה כר׳ יוסי: **ו כשני חצאי זיתים.** חצי זית בזו וחצי בזו: **הבית טמא.** דאין צמיד פתיל מציל על הטומאה דתחתיו שלא תטמא הבית. ואע״פ שהן בשתי חביות, הואיל ושתיהן בבית מצטרפים לכשיעור לטמא הבית. והחביות טהורות, דאין טומאת חצי זית שבחברתה נכנסת לתוכה הואיל ומוקפת צמיד פתיל: **וכן שני חדרים שהן פתוחים לבית.** ודלתותיהן נעולות וחצי זית בחדר זה וחצי זית בחדר זה, הבית טמא דסוף טומאה לצאת, וחדרים טהורים דאין דרך טומאה ליכנס:

Gemara *Niddah, 20b* גמרא נדה דף כ׳:

וּכְמָזוּג שְׁנֵי חֲלָקִים וְכוּלֵי. תְּנָא הַשָּׁרוֹנִי נָדוֹן כְּכַרְמְלִי

[The Mishnah stated: Five kinds of color in a woman are impure: .... Or like diluted wine.]

Like diluted wine? Two parts water and one part wine [of the wine of Sharon]. One Tanna taught: Sharon wine [diluted] is regarded [i.e., has the same color] as Carmel wine undiluted,

חַי וְלֹא מָזוּג חָדָשׁ וְלֹא יָשָׁן אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִימִי וְכֻלָּם אֵין בּוֹדְקִין אוֹתָן אֶלָּא בְּכוֹס טְבֶרְיָא פָּשׁוּט. מַאי טַעְמָא אָמַר אַבַּיֵי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ מַחֲזִיק לוֹג עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִמָּנֶה שְׁנֵי לוֹגִין עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִמָּאתַיִם. כּוֹס טְבֶרְיָא פָּשׁוּט אֲפִילּוּ מַחֲזִיק שְׁנֵי לוֹגִין עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִמָּנֶה. וְאַיְידִי דְּקָלִישׁ יָדַיע בֵּיהּ טְפֵי:

when it is new. Rabbi Yitzchak bar Avdimi said: And all of these must be examined only in a plain Tiberian cup [which is made of thin, clear glass]. What is the reason? Said Abaye: Generally a cup of a *log* is made of a *maneh* [one hundred *zuz* of matter] and one that is two *log* is made up of two hundred *zuz,* but the plain Tiberian cup, even one containing two *log* of liquid, is made of one *maneh*, and since it is so thin, it [the color] can be ascertained better.

זוהר תרומה דף ק"ן ע"ב

בְּשַׁבָּתֵי וּבְיַרְחֵי וּבְזִמְנֵי וּבְחַגֵּי בְּהַהוּא אֲתַר נוּרָא אִשְׁתְּכַךְ וְלָא אִתְדָּנוּ אֲבָל לָא נַפְקֵי מִתַּמָּן כִּשְׁאָר חַיָּבִין דְּאִית לְהוּ נַיָּחָא כָּל אִינּוּן דְּמַחַלְלֵי שַׁבָּתוֹת וְזִמְנֵי וְלָא חַיְישֵׁי לֵיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן כָּל בְּגִין לְמִסַּר לוֹן אֶלָּא מְחַלְלֵי בְּפַרְהֶסְיָא כְּמָה דְּאִינּוּן לָא נַטְרֵי שַׁבַּתֵּי וְזִמְנֵי בְּהָאי עָלְמָא הַכִּי נַמֵּי לֹא נַטְרִין לֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא וְלֵית לוֹן נַיָּחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לָא תֵּימָא הַכִּי אֶלָּא נָטְרֵי שַׁבָּתֵי וְזִמְנֵי תַּמָּן בְּגֵיהִנָּם בְּעַל כַּרְחַיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִילֵּין אִינּוּן גּוּיִם דְּלָא אִתְפַּקְדוּ דְּלָא נַטְרֵי שַׁבָּת בְּהַאי עָלְמָא נַטְרֵי לֵיהּ תַּמָּן בְּעַל כַּרְחַיָּהוּ. בְּכָל מַעֲלֵי שַׁבָּתָא כַּד יוֹמָא אִתְקַדַּשׁ כְּרוּזִין אַזְלִין בְּכָל אִינּוּן מְדוֹרִין דְּגֵיהִנָּם סַלְּיקוּ דִּינֵי דְּחַיָּבַיָּא דְּהָא מַלְכָּא קַדִּישָׁא אִתֵּי וְאִיהוּ אָגִין עַל כֻּלָּא. וּמִיַּד דִּינִין אִסְתַּלְקוּ וַחֲיָיבַיָּא אִית לוֹן נַיָּחָא. (וְכָל אִינּוּן מְחַלְלֵי שַׁבָּתוֹת וְזִמְנֵי בְּפַרְהֶסְיָא דִּינִין סַלְקִין מִנַּיְיהוּ). (נ"א וַאֲפִילּוּ גּוּיִם דְּלָא אִתְפַּקְדוּ לְמִיטַר שַׁבַּתֵּי וּזְמְנֵי נַטְרִין בְּעָן בְּרַחֲיָיהוּ) אֲבָל נוּרָא דְּגֵיהִנָּם לָא אִשְׁתְּכַךְ מֵעֲלַיְיהוּ דְּלָא נָטְרוּ שַׁבָּת לְעָלְמִין. וְכָל חַיָּבֵי גֵּיהִנָּם שָׁאֲלֵי עֲלַיְיהוּ מָאי שְׁנָא אִלֵּין דְּלֵית לוֹן נַיָּחָא מִכָּל חַיָּבִין דְּהָכָא. אִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּדִינָא חַיָּבִין לוֹן. אִלֵּין אִינּוּן חַיָּבִין דְּכָפִירוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַעֲבָרוּ עַל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּא בְּגִין דְּלָא נָטְרוּ שַׁבָּת תַּמָּן בְּגִין כָּךְ לֵית לְהוּ נַיָּחָא לְעָלְמִין:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:
Assorted Ethical works,

מוסר
מלוקט מספרי מוסר

(תהלים קד) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ לְלַמֵּד כִּי אֲפִילּוּ קְרָבַיִם שֶׁל בְּנֵי אָדָם וּבְנֵי מֵעַיִם צְרִיכִים לְבָרֵךְ אֶת ה'. לְפִיכָךְ צָרִיךְ לִבְדוֹק עַצְמוֹ יָפֶה כְּשֶׁהוּא בָּא לְהִתְפַּלֵּל וְאֵין לְהָבִיא בֶּטֶן מָלֵא צוֹאָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָרְכוֹ. וְצָרִיךְ לְנַעְנֵעַ כָּל גּוּפוֹ בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה דִּכְתִיב (שם לה) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה ה' מִי כָמוֹךָ. (ויש חולקין) כְּתִיב (קהלת ד') שְׁמוֹר רַגְלְךָ כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים שֶׁלֹּא תְּהֵא רַגְלְךָ מְטוּנֶפֶת וּכְתִיב (עמוס ז) הָכֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁאָדָם

"Bless the Lord, O my soul, and let all my innards bless His holy Name." (Psalms 103:4) This teaches that even a person's internal organs and intestines must bless God. Therefore, a person must relieve himself well when he is about to pray for one may not bring a stomach full of waste before the Holy One, Blessed is He, to bless Him. And one shakes his whole body when he prays, as is written: "All my bones will say; Lord, who is like You?" (ibid. 35:10) [But there are those who disagree.] It is written: "Guard your foot when you go to the house of God" (Ecclesiastes 4:17) — that your foot not be dirty. And it is written: "Prepare yourself to greet your God, Israel." (Amos 4:12) When a person comes

בָּא לִפְנֵי מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם לֹא יָבֹא כְּאָדָם שֶׁבָּא בַּשּׁוּק אֶלָּא יִתְעַטֵּף לִהְיוֹת לְפָנָיו בְּאֵימָה וּבִירָאָה וְכָבוֹד אָנוּ שֶׁהוֹלְכִים לִפְנֵי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְהִתְעַטֵּף לִהְיוֹת לְפָנָיו בְּאֵימָה וּבִירָאָה. אוֹי לָהֶם לְאוֹתָם הַמַּמְתִּינִים מִלְּהִתְעַטֵּף מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂחֲקוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי אָדָם וְאֵינָן חוֹשְׁבִין שֶׁמָּא יָמוּתוּ וְלֹא יוּכְלוּ לִיתֵּן כָּבוֹד לְמִי שֶׁנָּתַן לוֹ כֻּתָּנְתּוֹ עַצְמָהּ שֶׁכָּתוּב עָלָיו יִתְבָּרַךְ. לְבוּשֵׁיהּ כִּתְלַג חִיוַּר וַעֲלֵיהֶם וְעַל כַּיּוֹצֵא בָּהֶם נֶאֱמַר (איוב כ"ז) יָכִין רָשָׁע וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ:

before a king of flesh and blood, he would not come like someone who is walking in the street, rather, he would dress [in beautiful clothing], to stand before him in dread, awe, and honor. We, who go before the Master of the whole world, may His name be blessed — how much more so is it proper for us to enwrap ourselves [in a *talit*] and stand before Him in fear and awe. Woe to those who wait to enwrap themselves from one Shabbat to the next so that people will not poke fun of them! And they do not think that perhaps they will die [in middle of the week] and will not be able to give honor to the One who gave him his clothing. For regarding Him, may He be blessed, it is written: "His clothing is as white as snow." (Daniel 7:9) And regarding them [humans] and others like them it is said: "The wicked will prepare it and the righteous will wear it." (Job 27:17)

Practical Law:
Rambam, Laws of Sabbath, Chapter 8

הלכה
הרמב"ם הלכות שבת ח

א הַטּוֹחֵן כִּגְרוֹגֶרֶת חַיָּיב. וְכָל הַשּׁוֹחֵק תַּבְלִין וְסַמְמָנִין בְּמַכְתֶּשֶׁת הֲרֵי זֶה טוֹחֵן וְחַיָּיב. הַמְחַתֵּךְ יֶרֶק תָּלוּשׁ הֲרֵי זֶה תּוֹלְדַת טוֹחֵן וְכֵן הַנּוֹסֵר עֵצִים לֵיהָנוֹת בִּנְסוֹרֶת שֶׁלָּהֶן. אוֹ הַשָּׁף לָשׁוֹן שֶׁל מַתֶּכֶת חַיָּיב מִשִּׁישׁוּף כָּל שֶׁהוּא. אֲבָל הַמְחַתֵּךְ עֵצִים אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּדַקְדֵּק מֵהֶן כִּדֵי לְבַשֵּׁל כִּגְרוֹגֶרֶת מִבֵּיצָה: ב הַמְרַקֵּד כִּגְרוֹגֶרֶת חַיָּיב. הַלָּשׁ כִּגְרוֹגֶרֶת חַיָּיב. הַמְגַבֵּל אֶת הֶעָפָר הֲרֵי זֶה תּוֹלְדַת לָשׁ. וְכַמָּה שִׁיעוּרוֹ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פִּי כּוּר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב. וְאֵין גִּבּוּל בְּאֵפֶר וְלֹא בְּחוֹל הַגֶּס וְלֹא בְּמוֹרְסָן וְלֹא בְּכֵיוֹצֵא בְּהֶן וְהַנּוֹתֵן זֶרַע שׁוּמְשְׁמִין אוֹ זֶרַע פִּשְׁתָּן וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן בַּמַּיִם חַיָּיב מִשּׁוּם לָשׁ מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִתְעָרְבִין וְנִתְלִין זֶה בָּזֶה:

(1) Whoever grinds an amount the size of a dried fig is liable. Whoever pounds spices or drugs in a mortar is committing the labor of grinding and is liable. Whoever chops vegetables that are detached from the ground is committing a subcategory of grinding. So, too, someone who saws wood in order to benefit from the sawdust or files a piece of metal is liable, no matter how small the amount that he scrapes. But if someone chops wood, he is not liable unless he cuts fine an amount sufficient for cooking a quantity of an egg the size of a dried fig. **(2)** Whoever sifts a quantity the size of a dried fig is liable. Whoever kneads an amount the size of a dried fig is liable. Whoever joins earth and water into one mixture is committing a subcategory of the labor of kneading. What is the amount for which he is liable? An amount that suffices for [affixing to] the hole of a goldsmith's furnace [into which a bellows would be inserted]. However, mixing water with ashes, coarse sand, bran, or the like is not considered committing this labor. Whoever places sesame seeds, flax seeds, or the like into water is liable for kneading because they become mixed and attached to one another.